

TABLE OF CONTENTS

Introduction		Page
Section 1	Achievements and Challenges since Beijing 1995	Page
Section 2	Developments on the Beijing Areas of Concern since Bulgaria's Last Update in 2009	Page
Section 3	Data and Statistics	Page
Section 4	Emerging Priorities	Page
Annex	Principal Publications and Weblinks	Page

Национален доклад

за оценка и преглед на прилагането на Пекинската декларация, Платформата за действие и резултатите от 23-та Специална сесия на Общото събрание на ООН (2000г.) в контекста на предстоящия през 2015 г. глобален преглед на процеса „Пекин+20”

Увод

1. Равенството пред закона представлява конституционен принцип в Република България. Българското законодателство гарантира пълно равенство на жените и мъжете и ги третира напълно еднакво във всички сфери на регулираните от правото обществени отношения. Те се ползват с еднакви граждански, политически, икономически, социални и културни права. Забраната за дискриминация на основата на пол е обща за целия български правен ред и е провъзгласена изрично практически във всички области. Не съществуват сфери на дейност, запазени само за жени или мъже. В този смисъл българското законодателство е в съответствие с международноправните задължения на държавата в областта на правата на човека.
2. Членството на България в ЕС активизира усилията за надграждане на националното законодателство и политиката в областта на равнопоставеността на жените и мъжете. Нормите на ЕС в областта на равнопоставеността на половете и разпоредбите на международните инструменти, в т.ч. Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и Пекинската платформа за действие представляват част от националното законодателство и намират отражение във всички стратегически документи и политики.
3. В изпълнение на заключителните документи от 4-та Световна конференция в Пекин'95, през 1996 г. с решение на правителството е сформирана Междуведомствена работна група с участието на представители на държавни институции и ведомства, отговорни за прилагане на правата на жените и е направен преглед на съответствието на законодателството и практиката в Република България с Пекинската платформа за действие. Приет е Национален план за действие, насочен към постигане на де факто равнопоставеност на жените и мъжете.
4. Равенството на половете засяга всички области на обществения живот и икономическата активност в България. В разработването и изпълнението на всички държавни политики и стратегии се прилага интегриран подход за постигане на равнопоставеност между половете (gender mainstreaming) .
5. Държавната политика на Република България в областта на равнопоставеността на жените и мъжете и недискриминацията по признак „пол” е хоризонтална политика, която се координира от Министерството на труда и социалната политика на национално ниво. Постигнат е устойчив модел за сътрудничество между институциите, както и със социалните партньори и гражданското общество, чрез участието им в Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет. Председател на Съвета е министърът на труда и социалната политика.
6. Стратегическият документ на българското правителство, определящ рамката на политиката, е Национална стратегия за насърчване на равнопоставеността на половете

за периода 2009 – 2015 г., която е приета в съответствие с препоръките на Съвета на Европа, стратегическите документи на Европейския съюз и принципите, залегнали в конвенциите на ООН за правата на човека и правата на жените. Стратегията очертава конкретните цели, които е необходимо да бъдат постигнати, за да се премахнат всички пречки пред фактическата равнопоставеност на половете в страната.

Section 1 Achievements and challenges since Beijing 1995

7. България е страна по основните международноправни инструменти в областта на правата на човека. В началото на 90-те години нашата страна оттегли всички свои резерви по международните инструменти в тази сфера.

8. През 2000 г. България ратифицира Европейската социална харта (ревизирана).

9. През 2001 г. България се присъедини към Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и допълващия я Протокол за предотвратяване, спиране и санкциониране на трафика на хора и особено на жени и деца.

10. От 2002 г. България е страна по Факултативния протокол относно въвлечането на деца във въоръжени конфликти и Факултативния протокол относно продажбата на деца, детската проституция и детската порнография към Конвенцията за правата на детето.

11. На 20 септември 2006 г. Народното събрание на Република България ратифицира Факултативния протокол към Конвенцията за предотвратяване на всички форми на дискриминация по отношение на жените.

12. През 2007 г. нашата страна се присъедини към Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора; през 2012 г. – към Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата от сексуална експлоатация и сексуално насилие.

13. След влизането в сила на Лисабонския договор през 2009 г., България се ангажира с прилагането на високите стандарти, провъзгласени от Хартата за основните права на ЕС.

14. През 2011 г. България се присъедини към Факултативния протокол към Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

15. На 26 януари 2012 г. Народното събрание ратифицира Конвенцията за правата на хората с увреждания. Факултативният протокол към Конвенцията е подписан от България през 2008 г.

16. България е страна по Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените /CEDAW/ от 1982 г. и по Факултативния протокол към Конвенцията от 2006 г. В изпълнение на задълженията си по CEDAW, на 12 юли 2012 г. България представи консолидирания си IV-VII периодичен доклад за предприетите мерки и постигнатия напредък в прилагането на Конвенцията и защити доклада пред Комитета за премахване на дискриминацията по отношение на жените.

17. През 2012 г. България представи консолидирания си IV-V периодичен доклад пред Комитета по икономическите, социалните и културните права относно предприетите мерки и постигнатия напредък по прилагането на Международния пакт за икономическите, социалните и културните права; през 2011 г. представи третия си периодичен доклад по изпълнението на Международния пакт за гражданските и политическите права.

18. През 2013 г. българското правителство прие План за действие за изпълнение на заключителните препоръки към България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените. Постигнатият напредък по изпълнението на Плана ще бъде представен в междинен доклад през 2014 г. и в окончателен доклад през 2016 г., когато България следва да внесе следващия си периодичен доклад по прилагането на CEDAW.

19. С решение на правителството от 19 декември 2013 г. бе създаден Национален координационен механизъм по правата на човека / НКМПЧ/. Първото заседание на НКМПЧ се проведе на 30 май 2014 г.. Целта на създадения механизъм е да се подобри координацията между държавните органи и независимите институции, занимаващи се с различни аспекти на правата на човека, при изпълнението на конкретни национални задачи, произтичащи от ангажиментите ни по многостранни международни договори в тази област. НКМПЧ ще развива своята дейност и с активното сътрудничество с неправителствените организации в областта на правата на човека.

20. Председател на НКМПЧ е министърът на външните работи. Негови членове са министрите на правосъдието, на труда и социалната политика, на вътрешните работи, на образованието и науката, на регионалното развитие, на здравеопазването, на културата, председателят на Държавната агенция за закрила на детето, председателят на Държавната агенция за бежанците, изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане, изпълнителният директор на Агенцията за хората с увреждания, секретарят на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет, секретарят на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет, председателят на Комисията за защита от дискриминация, секретарят на Националната комисия за борба с трафика на хора, председателят на Съвета за електронни медии. Омбудсманът на Република България участва като наблюдател. Функциите на секретариат на НКМПЧ се осъществяват от дирекция „Права на човека” на МВнР.

21. На 4 ноември 2010 г. се състоя първият Универсален периодичен преглед /УПП/ на България в рамките на Съвета по правата на човека на ООН /СПЧ/. Към страната ни бяха отправени 113 препоръки в различни области на правата на човека, от които българската страна прие 106. Голяма част от приетите препоръки са в процес на изпълнение и имат пряко позитивно влияние върху начина, по който България прилага Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените. България участва доброволно в Междинния преглед на изпълнението на препоръките. През м. юни 2013 г., в рамките на 23-та редовна сесия на СПЧ, България обяви изготвянето на подробен междинен доклад по прилагането на приетите препоръки по време на първия УПП.

22. Първият български доклад за Целите на хилядолетието беше публикуван през март 2003 г. Той адаптира осемте глобални цели към нивата на развитие на страната в момента на подготовката ѝ за членство в Европейския съюз, и определи показатели за проследяване на напредъка и крайни цели, съизмерими със съответните нива в страните-членки от Евросъюза.

23. Във втория си доклад – “Цели на хилядолетието за развитие – 2008”, България, в качеството си на страна – нов донор на помощи за развитие, представя своя опит, придобит в годините на преход към пазарна икономика и демократични институции. Докладът разглежда напредъка към постигане на целите, набелязани през 2003 г., в светлината на членството на България в Европейския съюз, като в същото време преформулира някои от българските цели и показатели.

24. Осемте български цели на хилядолетието са в голяма степен взаимобвързани. В острата конкурентна среда на Европейския съюз високите доходи са немислими без качествено и конкурентоспособно образование. За икономическия напредък е необходимо добро здравеопазване, важно условие работната сила да е дълголетна и продуктивна. От своя страна по-високите доходи и заетостта предполагат по-висок достъп до образование, по-ниски детска и майчина смъртност, повече грижа за социално чувствителни заболявания като ХИВ/СПИН, сифилис и туберкулоза, повече отговорност за околната среда.

25. За да се обединят усилията на институциите за провеждане на политика за равни възможности на жените и мъжете във всички сфери на икономическия, политическия и обществения живот на страната, през 2004 г. е създаден Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете. Националният съвет е консултативен орган към Министерския съвет за осъществяване на сътрудничество и координация между правителствените органи и неправителствените организации при разработването и провеждането на националната политика по отношение на равнопоставеността на жените и мъжете. Националният съвет е съставен от висши представители на изпълнителната власт, социални партньори и неправителствени организации.

26. В изпълнение на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г., правителството приема ежегодно Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете, който има за цел да подпомогне провеждането на единна политика за равнопоставеност между жените и мъжете, да повиши информираността за равенството между половете и значението на преодоляването на свързаните с това стереотипи.

27. Специално внимание в Националния план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за 2014 г. е отделено върху изпълнението на мерки за насърчаване на равенството на жените и мъжете в процесите на вземането на решения; изграждането на административен капацитет в органите на централната и местната власт, съдебната система, социалните партньори и обществото като цяло и повишаване на информираността и чувствителността по проблемите на равнопоставеността на половете и антидискриминацията, както и предприемането на конкретни действия за актуализиране на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009-2015 г. с времеви хоризонт до 2020 г.

Section 2 Developments on the Beijing areas of concern since Bulgaria's last update in 2009

Приоритетна проблемна област 1. Жени и бедност

28. Бедността и социалното изключване са тясно свързани с неравенството и неравнопоставеността, включително и между мъжете и жените. Това се дължи на факта, че жените са по-уязвими към бедност поради съществуващото неравенство между двата пола в областта на достъпа до пазара на труда, разделението на платения и домашен труд, заплащането на труда, в икономическите възможности и участие, заемането на ръководни и управленски позиции и др. Тези различия са най-видими в областта на дискриминационните практики на пазара на труда, особено по отношение на някои групи жени (бременни жени и жени с малки деца, самотни майки, жени от уязвими етнически групи).

29. Според данните от наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот”, (EU-SILC) България е сред държавите, в които рискът от бедност за населението е над средното равнище за ЕС – 21.2%¹, като този процент е по-висок при жените – 22.8%, отколкото при мъжете – 19.5%². Спрямо EU-SILC 2009³ се наблюдава намаляване на броя на живеещите в бедност с 0.6 п.п. (0.9 п.п. при жените). Делът на хората, живеещи в бедност или социално изключване, е 49.3%⁴ (50.9 % за жените), като се отчита увеличение от 3.1 п.п. (2.8 п.п. за жените) в сравнение с 2008 г. Живеещите в материални лишения българи са 44.1% (45.3% от жените). 473.8 хиляди души на възраст между 18 и 59 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, като те съставляват 11.2% от общия брой. По възрастови групи рискът от бедност е най-висок за децата до 18-годишна възраст (28.2%) и за населението в надтрудоспособна възраст (28.2%).

30. Съгласно данните от EU-SILC 2012, 48.5% от безработните лица (50.5% от мъжете и 45.9% от жените) и 26.2% от пенсионерите (18.2% от мъжете и 31.5% от жените) живеят в риск от бедност. В сравнение с 2008 г. се наблюдава намаление на броя на живеещите в бедност с 8.5 п.п. за безработните мъже и 0.2 п.п. за безработните жени, и 11.9 п.п. за мъжете пенсионери и 9.2 п.п. за жените пенсионери. Жените, особено безработните жени и възрастните жени, остават едни от най-уязвимите групи в България. Това се потвърждава и от данните за относителния дял на бедните по типове домакинства, където делът на бедните домакинства, съставени от едно лице – жена, е 55.8%, сравнено с 29% за домакинство от едно лице – мъж⁵. Същевременно, спрямо 2008 г. се наблюдава понижаване на този показател с 11.9 п.п. при жените и 10.4 п.п. при мъжете.

31. Намаляването на бедността и насърчаването на социалното включване на уязвимите групи е един от основните приоритети на Министерството на труда и социалната политика. В тази връзка, усилията са насочени към прилагане на интегриран подход и

¹ Средно за ЕС-28 равнище на бедност 16.9%, без включени данните за Ирландия.

² EU-SILC 2012 с референтна година 2011 г., НСИ.

³ С референтна година 2008 г.

⁴ Комбиниран индикатор включващ: лица живеещи в риск от бедност; лица живеещи в материални лишения и лица живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност.

⁵ EU-SILC 2012, НСИ.

превантивни мерки, имащи за цел създаване на условия за трайното преодоляване на бедността и пълноценното включване на уязвимите групи в живота на обществото.

32. В контекста на Стратегия „Европа 2020” и вземайки предвид регистрираните повисоки нива на бедност сред определени групи от населението, през 2010 г. бе приета Национална цел за намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 000 души до 2020г. и четири подцели към нея: намаляване на броя на децата във възрастовия интервал 0-18 г., живеещи в бедност, със 78 хил. души; намаляване на броя на лицата на 65 и повече навършени години, живеещи в бедност, с 52 хил. души; намаляване на броя на безработните във възрастовия интервал 18-64 г., живеещи в бедност, със 78 хил. души; намаляване на броя на заетите лица във възрастовия интервал 18-64 г., живеещи в бедност, с 52 хил. души.

33. В изпълнение на Националната цел и в отговор на препоръките на Съвета на Европейския съюз, на 6 февруари 2013 г. Република България прие Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020. Стратегията е ориентирана към изграждане и реализиране на единна, последователна и устойчива политика в областта на социалното включване и има за цел подобряване качеството на живот на уязвимите групи в българското общество и създаване на условия за тяхната пълноценна реализация.

34. В изпълнение на един от приоритетите, заложи в Стратегията „Осигуряване на възможности за заетост и за повишаване на доходите от труд чрез активно включване на пазара на труда” се предвиждат мерки, насочени към създаване на условия за по-добро съвместяване на личния, семейния и професионалния живот. Тези мерки са в пълен синхрон с основните принципи за равнопоставеност на жените и мъжете, равни възможности и недопускане на дискриминация.

35. Изпълнението на Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 ще се осъществява посредством разработването и прилагането на двугодишни планове за действие, които ще се приемат от Министерския съвет и в които ще се поставят конкретни мерки и дейности, индикатори за тяхното изпълнение, отговорни институции, размер и източници на финансиране, срокове и други.

36. В Националната стратегия за детето 2008-2018, стратегическа цел I е намаляването на детската бедност и създаване на условия за социално включване на децата. Всяка година се изготвя и приема Национална програма за закрила на детето, където се планират конкретни мерки за преодоляване на детската бедност.

37. Държавата предприема мерки за подкрепа на родителите с ниски доходи. Съгласно закона за семейни помощи за деца, Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хора с увреждания и Закона за закрила на детето, и техните подзаконови нормативни актове, се отпускат различни видове помощи.

38. Една от основните причини за по-ниската степен на заетост на жените, сравнена с тази на мъжете, се дължи на факта, че жените в по-голяма степен са ангажирани с отглеждането на децата, в резултат на което съществуват сериозни затруднения при съвместяването между семейния и професионалния живот.

39. Предоставянето на достъпни и качествени социални услуги са сред най-успешните инструменти за подкрепа на децата и семейството, както и за насърчаване на заетостта на жените и съвместяването на техния личен и професионален живот. Тенденциите са за постоянно нарастване на броя на социалните услуги, предоставяни в общността – в сравнение с 2009 г. техният брой е нараснал от 463 на 800 през м. март 2014 г. (382 услуги за деца и 418 услуги за възрастни хора) с общ капацитет 18 241 места.

40. Държавата оказва подкрепа за семействата и чрез системата от социални услуги. Подпомагането на семействата, чиито деца са застрашени от социално изключване, включва: развиване на икономическото подпомагане или т. нар. "подкрепа на доходите" за намаляване на бедността сред уязвимите семейства, като самотните родители, родители и деца с увреждания, многочленните семейства, семействата с безработни родители и други; актуализирането на размера на помощите; прилагането на по-благоприятни условия за достъп до финансово подпомагане за деца от семейства с ниски доходи и повишаване на размера на социалната помощ за децата, които редовно посещават училище; социалното подпомагане, обусловено от отговорното родителство, съчетаване на финансово подпомагане и услуги като пакет от мерки, предлагани от дирекциите "Социално подпомагане"; актуализиране на законодателството относно определянето и изплащането на издръжката на децата от родителите в интерес на детето.

41. Подкрепата на родителите за съчетаване на професионалния и семейния живот се осъществява посредством: насърчаване на ролята на бащата, включително чрез създаване на стимули в законодателството за бащите да ползват родителски отпуск; продължаване на системните политики за гарантиране равнопоставеността между половете на пазара на труда, в политическия, социалния и семейния живот; развиване на възможностите за гъвкава заетост (непълно работно време, работа на половин длъжност, надомна работа и др.) и професионална мобилност на работната сила; повишаване ефективността на контрола за спазване на трудовото законодателство.

42. Политиките в областта на подкрепата на децата и семействата се осигуряват финансово основно с бюджетни средства. В тригодишната бюджетна прогноза за периода 2015 – 2017 г., както и в бюджета за 2014 г., са заложили средства в размер на 556 397 462 лв. годишно за осигуряване на финансова подкрепа на семействата с деца по реда на Закона за семейни помощи за деца, както и 10 400 000 лв. годишно за финансова подкрепа по реда на Закона за закрила на детето.

43. Осигуряването на финансова подкрепа по реда на Закона за семейни помощи за деца е важна част от подкрепата за децата и семействата като една от уязвимите групи в обществото. Тази финансова подкрепа достига до близо 80 % от децата в България. Средствата, изплатени по Закона за семейните помощи за деца за 2013 г. са в размер на 503 800 715 лв., а средствата за предоставяне на семейни помощи за деца, определени в Закона за държавния бюджет на Република България за 2014 г. са в размер са в размер на 556 397 462 лв.

44. В началото на 2014 г. Министерският съвет прие Национална стратегия за дългосрочна грижа, чиято основна цел е създаване на условия за независим и достоен живот за възрастните хора и хората с увреждания, чрез подобряване на достъпа до социални услуги и тяхното качество. За изпълнение на Стратегията предстои да бъде разработен План за действие, в който ще бъдат включени конкретни мерки, проекти и

дейности, както и отговорни за тяхното изпълнение институции, сроковете, източниците и размер на финансирането, включително от Структурните фондове на ЕС.

45. Напредъкът за постигане на равнопоставеност на половете е в тясна взаимовръзка с усилията за премахване на бедността и изпълнението на останалите цели на устойчивото развитие. В този контекст е необходимо джандър-перспективата да бъде включена във всички аспекти и области на политиката за развитие след 2015 г.

Приоритетна проблемна област 2. Образование и обучение на жените

46. Равнопоставеността на половете в образователните институции е заложена в действащата нормативна уредба и е законово регламентирана чрез чл. 4 от Закона за народната просвета (ЗНП), където изрично се посочва, че гражданите имат право на образование и не се допускат ограничения или привилегии, основани на раса, народност, пол, етнически и социален произход, вероизповедание и обществено положение.

47. Чрез Рамкови програми за придобиване на професионална квалификация за лица, навършили 16 години, е осигурен достъп до качествено професионално образование и обучение и за жени. Развитието на предприемачески умения е важна съставна част от всички учебни планове и програми за професионално образование и обучение на ученици. Няма програми за образование и обучение, насочени само към безработни жени.

48. В професионалните гимназии в България се извършва обучение по 34 професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение. Проблем по отношение на равенството на момичетата при включването им в обучението по професии не съществува. По всички 134 професии, по които се осъществява професионално образование в България, се приемат за обучение момичета наравно и при еднакви условия с момчетата. При определяне на държавния план-прием за приемане на ученици в професионалните гимназии за обучение за придобиване на средно образование и квалификация по професия няма определени квоти за момчета и момичета, които да ограничават достъпа на момичетата до професионално образование.

49. Чрез утвърждаването от министъра на образованието и науката на държавния план-прием всички момичета според желанията и възможностите си могат да усвоят професия от всяка една област на образование – „Информатика”, „Техника”, „Селско, горско и рибно стопанство”, „Ветеринарна медицина”, „Здравеопазване”, „Социални услуги”, „Услуги за личността”, „Опазване на околната среда”.

50. В професионалните гимназии, сред учителите, които преподават учебните предмети от професионалната подготовка, преобладаващ е броят на жените с инженерно образование.

51. Разработени са учебни материали, подпомагащи методически и съдържателно преподаването на теми, свързани с дискриминацията по всеки един от основните признаци на дискриминация.

52. Дейността на Министерството на образованието и науката за разширяване обхвата на обучението по правата на човека е постоянна. Обучението по проблемите, свързани с демокрацията и правата на човека, като част от обучението по гражданско образование, се осъществява през целия 12-годишен цикъл на училищното образование в България, съобразно възрастовите възможности на учениците. Гражданското образование е сред приоритетите за разработване на проекти по схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Да направим училището привлекателно за младите хора”. От втория учебен срок на учебната 2008-2009 година се въвежда СИП „Въведение в хуманитарното право”, в който има акцент и към дискриминацията по пол.

53. С участието на Министерството на образованието и науката се изпълняват проекти, в рамките на които училищата разработват дългосрочни училищни програми за промоция на здраве и превенция на рисковете за здравето на учениците. През последните 5 години особено внимание се отделя на разработването и прилагането на програми за подобряване на репродуктивното здраве и превенцията на инфектиране с ХИВ/СПИН и полово преносими инфекции.

54. В изпълнение на задачите от Националния план за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете, свързани с образованието, в Министерството на образованието и науката ежегодно се прави анализ на нормативната уредба, свързана с осъществяването на прием на ученици в средните училища.

55. Принципът за равнопоставеност е законово уреден чрез разпоредбата на чл. 4 от Закона за висшето образование, където изрично се посочва, че във „висшето образование не се допускат привилегии и ограничения, свързани с възраст, раса, народност, етническа принадлежност, пол, социален произход, политически възгледи и вероизповедание, освен в случаите, изрично посочени в Правилника за дейността на висшето училище в съответствие с особеностите на обучението и бъдещата професия”.

56. В Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г. (ОПРЧР) всички действия, насочени към повишаване на равнищата на икономическа активност, заетост, образование, квалификация и социално включване, съблюдават принципите за равенство между половете и превенция на дискриминацията. До момента по оперативната програма в обучения са включени 213 914 жени, което представлява 55,84% от всички участници, включени в обучение по програмата. 74 357 жени са включени в обучения за придобиване/повишаване на професионална квалификация; 6650 жени от общо 11 013 лица са включени в курсове по ограмотвяване.

57. Темата за равенство на половете е залегнала и в проекта на оперативна програма за програмния период 2014-2020 г. Предвижда се изпълнението както на конкретни мерки в сферата, така и съблюдаване на принципите на равни възможности и недискриминация на хоризонтално ниво на всички етапи от изпълнението на програмата. В рамките на програмата ще бъдат подкрепяни действия, насърчаващи съвместяването на професионалния с личния и семеен живот, насърчаване на гъвкави форми на заетост и гъвкаво работно време, предоставяне на възможности за дистанционни обучения и работа, насърчаване на икономическата активност и независимост на жените, подкрепа за практики за насърчаване равенството между мъжете и жените на работното място, и др.

58. Министерството на младежта и спорта също е ангажирано с тематиката на равенството на половете. Според данни на Национален център „Европейски младежки програми и инициативи“ (НЦЕМПИ), който е второстепенен разпоредител с бюджет към Министерството на младежта и спорта, в проекти, съфинансирани от Националната програма за младежта, изпълнени и отчетени за периода декември 2012 г. – ноември 2013 г. са участвали 1218 мъже и 1737 жени.

59. По проекти, финансирани от Програма „Младежта в действие“ за 2014 г. е планирано участие на 4 129 мъже и 4 148 жени. Посочените данни показват, че НЦЕМПИ прилага политика на равен достъп за жени и мъже до участие в проекти и се стреми да насърчава разработване и изпълнение на проекти, свързани с тематиката за равенство между половете.

60. Министерството на отбраната поддържа постоянна програма „Социална адаптация на военнослужещите, освобождавани от военна служба“, чрез която осигурява ресурси за изграждане и поддържане на системата за адаптация, като основната цел на системата е подпомагане на военнослужещите, освобождавани от военна служба за осъществяване на успешен преход в гражданската сфера. За периода 2009 – 2013 г. броят на жените-военнослужещи, придобили право, участвали в курсове за повишаване квалификация, преквалификация или добиване на ключови компетенции в програмата и успешно завършили обучението си е 202.

61. През 2009 г., в резултат на взаимодействието на Министерството на отбраната и Сдружението на жените военнослужещи /СЖВ/, са проведени обучителни семинари на тема „Повишаване информираността на част от членовете на СЖВ по въпросите на равнопоставеността“ и „Разработване, реализиране и управление на проекти от НПО“.

62. През 2011 г., във връзка с развиването на политиката за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете, и синхронизиране на нормативната уредба в съответствие с принципите за равно третиране на двата пола, Министерство на отбраната извърши преглед на наредбите на министъра на отбраната за кандидатстване във висшите военни училища, университети и академии. Резултатът от тази мярка е, че след прегледа и премахването на ограничителните текстове за жени, са приети първите две момичета за специалност „Организация и управление на тактическите подразделения от Военновъздушните сили“: Специализация „Летец-пилот“ за нуждите на изстребителната авиация. Повече от 61 години за посочената специализация не са обучавани жени, а през 2011 г. тази традиция е възстановена.

63. Комисията за равнопоставеността, семейството, жените и децата към Конфедерацията на независимите синдикати в България (КНСБ) извършва разяснителната работа, свързана с широк периметър от дейности, засягащи въпросите на равнопоставеността, в т.ч. повишаване на информираността на работодатели и заети лица за мерки и политики на равнопоставеност на пазара на труда по отношение на жените в неравностойно положение; повишаване на подготовката и квалификацията на учителите и директорите на учебните заведения относно проблематиката на равнопоставеността, защитата от дискриминация и насилие на работното място; повишаване на осведомеността в системата на образованието за социалните измерения на пола, чиито аспекти са включени в обучението на класните ръководители от дванадесетите класове в цялата страна по образователната кампания „Моето първо работно място“. Целта на кампанията е да помогне на младите хора да осъществят

плавен преход от училище към пазара на труда и те успешно да се адаптират в света на трудовите взаимоотношения, познавайки трудовите си права и задължения.

64. Комисията инициира обучения, съвместно с представители на държавни институции и на местната власт, по въпросите на равнопоставеността, с цел провеждане на политики за равни възможности на централно и местно ниво на управление.

65. В областта на заетостта Комисията на КНСБ осъществява дейности, насочени към преодоляване на неравнопоставеността на жените и мъжете на пазара на труда, особено по отношение на равното заплащане и възможностите за съвместяване на работата и семейния живот. В тази посока усилията са насочени към подписване на браншови и отраслови споразумения в подкрепа на политиката за съвместяване на семейния с професионалния живот.

66. В съответствие с Препоръката на Комитета по половете на ETUCE, в частта за преодоляване на стереотипите в и чрез образованието, Комисията на КНСБ работи за по-пълно използване на индивидуалните възможности и на творческия и професионалния потенциал, в стремежа за преодоляване на стереотипите на неравенство между половете, с цел да не се подценяват уменията на жените, максимално да се даде шанс за професионална реализация и кариерно развитие.

Приоритетна проблемна област 3. Жени и здравеопазване

67. Конституцията на Република България провъзгласява правото на жените и мъжете на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ и безплатно ползване на медицинско обслужване при условия и по ред, определени със закон (чл.52, ал.1).

68. Политиката на правителството е насочена към създаване на по-добри условия и осигуряване на равен достъп на всички граждани на България до здравни услуги, независимо от техния пол, възраст, етническа и социална принадлежност. Сред основните стратегически документи в областта на здравеопазването са Националната здравна стратегия за периода 2008-2013 г. (в края на 2013 г. Министерският съвет одобри и внесе в Народното събрание проект на Национална здравна стратегия 2014-2020 г.); Националната демографска стратегия (2006-2020); Национална здравна стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства; Националната стратегия за детето (2008-2008 г.) и др.

69. През 2007-2008 г. по проект по Програма PHARE 2004 „Здравна промоция и превенция на майчино и детско здравеопазване”, Министерство на здравеопазването получи три мобилни гинекологични кабинета, три мобилни педиатрични кабинета и два мобилни мамографа. Целта на проекта е да се подобри майчиното и детското здравеопазване чрез изпълнение на пилотна програма за провеждане на профилактични гинекологични и педиатрични прегледи с мобилна техника и да се осигурят обучителни сесии и обучения за жени, деца и младежи, принадлежащи към групи в неравностойно положение от етническите малцинства. По проекта е изработена пилотна програма за провеждане на гинекологични профилактични прегледи, за профилактика на рака на маточната шийка, както и пилотна програма за провеждане на педиатрични профилактични прегледи.

70. През последните години Министерството на здравеопазването отделя ежегодно средства за провеждане на профилактични прегледи и изследвания по Здравната стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства, като използва 23 мобилни единици, които МЗ е получило в рамките на три последователни проекта по Програма PHARE. Мобилните единици включват 5 кабинета за общи профилактични прегледи, 2 флуорографа, 2 мамографа, 3 ехографа, 3 подвижни лаборатории, 4 педиатрични и 4 гинекологични кабинета.

71. В периода 2008 - 2013 г. с четирите гинекологични кабинета са извършени общо 18 652 прегледа. За периода 2011-2013 г. с два мобилни мамографа са извършени общо 3 165 прегледа. Провеждането на прегледите в целевите области са предшествани или съпътствани от лекции, беседи, разговори на място, на които са предоставяни специално разработените здравно-информационни материали, представени от специалистите от Регионалните здравни инспекции. Разискваните теми и разработените материали са в областта на контрацепцията, полово-предаваните инфекции, рака на гърдата, рака на маточната шийка, репродуктивното здраве. При извършване на посочените по-горе дейности съществена роля има и здравния медиатор.

72. В периода 2009-2013 г. Министерството на здравеопазването, в сътрудничество с регионалните здравни инспекции (РЗИ) и Асоциация „Жени без остеопороза”, провежда ежегодно информационни и скринингови кампании, насочени към рискови групи от населението. За посочения период са проведени: 410 скринингови кампании, обхванати са 15 515 лица, на които е измерена костната плътност, определен е личният риск от развитие на заболяването въз основа на Едноминутния тест на Международната фондация по остеопороза, предоставени са здравно-информационни материали за рисковите фактори за остеопороза. Идентифицираните лица с риск от остеопороза и остеопения са насочени към общопрактикуващи лекари и специалисти за диагностика и своевременно лечение.

73. За превенция на тютюнопушенето Министерството на здравеопазването и РЗИ извършват редица дейности: провеждат национални информационни кампании, семинари, обучения, конкурси, изготвят и разпространяват информационни материали. През 2009 г. ежегодната кампания, посветена на Международния ден без тютюнопушене, се проведе под мотото „За бременност без тютюнев дим”. Основната тема на кампанията през 2010 г. беше „Жените в прицела на тютюневия маркетинг”.

74. В акушеро-гинекологичните болници/отделения се провеждат обучения на бременни жени и родилки (пушачки и непушачки), на които им предстои отглеждане на бебе в среда на пушачи, изграден е модел на обучение на медицински специалисти с цел превенция на тютюнопушенето сред бременни жени и кърмещи майки, и са организирани „Училища за родители” за повишаване на информираността за вредите от тютюнопушенето, вторичния тютюнев дим и др. МЗ продуцира късометражен художествено-документален филм за превенция на тютюнопушенето при бременни жени „Пушенето забранено”, излъчен по БНТ и БНТ-САТ и разпространен чрез РЗИ в специализираните клиники и отделения.

75. През 2012 г. Националният център за обществено здраве и анализи проведе проучване на здравния риск при деца от предучилищна възраст, изложени на пасивно пушене. Проучването е национално-представително, проведено в 28-те региона на

страната. Обект на изследване са 3 000 деца от случайно избрани детски градини. Резултатите от проучването показват, че по време на бременността 84.6 % от бъдещите майки-пушачки са отказали цигарите. Останалите 15.4 % от жените са пушили през цялата бременност. В 11.9 % от анкетираните семейства през бременността са пушили двамата родители, в 45.4 % - само бащата, а в 2.9 % - само майката. Непушачи през бременността са 51,7 % от семействата.

76. В изпълнение на Наредбата за изискванията към състава и характеристиките на солта за хранителни цели, Министерството на здравеопазването осъществява на всеки 4 години оценка на въздействието на йодираната сол върху йоддефицитните заболявания и нарушения, чрез изследвания сред рискови групи от населението (деца и бременни жени). Резултатите от проучването са обобщени в доклад на НЦОЗА „Контрол на въздействието на йодираната сол върху йоддефицитните заболявания и нарушения чрез изследвания сред рискови групи от населението (деца и бременни жени)”⁶. Посочва се необходимостта от провеждане на информационна кампания сред населението, както и на регулярни изследвания (поне веднъж годишно) за определяне количеството на калиев йодат в солта от търговската мрежа.

77. Изградена е функционираща мрежа от 29 лечебни заведения и 28 неправителствени организации, които работят с групите в най-висок риск. Предоставят се услуги за скрининг от риска от туберкулоза, като суспектните лица получават и медицински преглед чрез микроскопско изследване, рентгенологичен преглед или туберкулинов кожен тест.

78. Специализираните структури на Министерството на отбраната оказват психологическа помощ, като част от програмата „Социална адаптация на военнослужещите, освобождавани от военна служба“, на жените-военнослужещи, самостоятелно потърсили помощ за преодоляване на стреса, свързан с прехода от военната към гражданската професия.

79. През 2009 г. Министерство на отбраната бе домакин на Международната (годишна) конференция по психично здраве с председател професор Жак Мил от Департамент по поведенчески науки, Кралска академия, Белгия, чиято тема бе: „Психичното здраве на военнослужещите и управление на джендърните различия”.

80. През 2010 г., в резултат на взаимодействието на Министерството на отбраната, Военномедицинска академия и Сдружението на жените военнослужещи, бе реализиран пилотен проект за повишаване на информираността на жените от Българската армия и техните семейства относно рака на гърдата, рака на шийката на матката, стерилитета и остеопорозата. Проектът се проведе със съдействието Българската асоциация по онкогинекология, Фондация „Искам бебе“, Асоциацията на пациентите с онкологични заболявания. Проектът е с постоянен срок и продължава реализацията на дейности.

81. В Националната програма за развитие на физическото възпитание и спорта 2013 – 2016 г., в Приоритет 1 е включена Мярка 4 – „Равнопоставеност на половете във всички аспекти на спортните политики“. При представяне на програмите и свързаните с тях проекти се акцентира върху равните възможности за участие на жените и мъжете в

⁶ http://ncphp.government.bg/files/Duleva_IDD_NCPHA.pdf

занимания по спортове, преимуществено практикувани от противоположния пол – футбол, бокс, борба, аеробика, бейзбол, фигурно пързаляне, спортни танци и др.

Приоритетна проблемна област 4. Насилие срещу жените

82. Борбата с насилието срещу жени във всичките му форми е важен приоритет на правителството, изведен на преден план в Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2009-2015 г. В годишните национални планове за действие в изпълнение на Стратегията две поредни години борбата с насилието е сред основните приоритети, в подкрепа на което в тях се съдържат конкретни мерки, свързани с повишаване на информираността и повлияване на социалното поведение, осигуряване на помощ и подкрепа на жертви на насилие, работа с насилниците, подкрепа на неправителствени организации и правозащитни органи за ефективно сътрудничество с цел премахване на насилието срещу жени и домашното насилие.

83. От март 2005 г. в Република България е приет и действа Закон за защита от домашното насилие (ЗЗДН). Законът урежда правата на лицата, пострадали от домашно насилие, мерките за защита и реда за тяхното налагане. Отговорността по този закон не изключва гражданската, административно-наказателната и наказателната отговорност на извършителя. В случай на домашно насилие пострадалото лице има право да се обърне към съда за защита, а в случаите, когато има данни за опасност за живота или здравето на пострадалото лице, то може да подаде и молба до органите на МВР за предприемане на мерки съгласно ЗМВР.

84. Мерките за защита от домашното насилие са: 1. задължаване на извършителя да се въздържа от извършване на домашно насилие; 2. отстраняване на извършителя от съвместно обитаваното жилище за срок, определен от съда; 3. забрана на извършителя да приближава пострадалото лице, жилището, местоработата и местата за социални контакти и отдих на пострадалото лице при условия и срок, определени от съда; 4. временно определяне местоживеенето на детето при пострадалия родител или при родителя, който не е извършил насилието, при условия и срок, определени от съда, ако това не противоречи на интересите на детето; 5. задължаване на извършителя на насилието да посещава специализирани програми; 6. насочване на пострадалите лица към програми за възстановяване.

85. Мерките се налагат за срок от три до 18 месеца. Във всички случаи съдът налага на извършителя и глоба в размер от 200 до 1000 лв.

86. След 2009 г. бяха направени изменения в българското законодателство, в частност на Закона за защита от домашното насилие /ЗЗДН/, в следните основни насоки: беше разширен кръгът на лицата, срещу които пострадалото лице може да търси защита по закон – срещу лице, с което се намира в родство по съребрена линия до четвърта степен включително, срещу лице, с което се намира или е било в родство по сватовство до трета степен включително; срещу възходящ или низходящ на лицето, с което се намира във фактическо съпругеско съжителство, както и срещу лице, с което родителят се намира или е бил във фактическо съпругеско съжителство.

87. Целта на промените в ЗЗДН от 2009 г. бе да се гарантира по-висока степен на защита на пострадалите, да се подобри превенцията и да се обезпечи финансово

прилагането на закона. Доказването на случаите на домашно насилие се улесни и насилникът може да бъде осъден дори при липсата на свидетели-очевидци.

88. Беше разширен и кръгът на лицата, които имат правото да подават молба за издаване на заповед за защита срещу домашното насилие. Това могат да сторят и лица, навършили 14-годишна възраст или поставени под ограничено запрещение; настойниците и попечителите на пострадалото лице, както и директорът на дирекция "Социално подпомагане", когато пострадалото лице е непълнолетно, поставено е под запрещение или е с увреждания.

89. Обхватът на понятието „домашно насилие” беше разширен, като за такова се счита не само физическото, сексуалното и психическото насилие, а и емоционалното и икономическото насилие. Насилието, извършено в присъствието на дете, се регламентира като психическо и емоционално насилие и върху него.

90. В случаите, когато има данни за опасност за живота или здравето на пострадалия, той може да подаде и молба до органите на Министерството на вътрешните работи за предприемане на мерки съгласно Закона за министерството на вътрешните работи.

91. Освен органите на изпълнителната власт и/или юридическите лица, регистрирани по реда на чл. 18, ал. 2 и 3 от Закона за социално подпомагане и по реда на чл. 45 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел, работят за защита на лицата, пострадали от домашно насилие. Те организират изпълнението и изпълняват специализираните програми за извършителите на домашно насилие, както и програмите за възстановяване на пострадали от домашно насилие.

92. Ежегодно до 31 март Министерският съвет приема Национална програма за превенция и защита от домашно насилие, като средствата за финансиране на дейностите по нея се определят всяка година със закона за държавния бюджет и бюджетите на съответните министерства, определени в националната програма. По бюджета на Министерството на правосъдието се планират ежегодно средства за юридически лица с нестопанска цел, които да разработват и изпълняват програми за предоставяне на помощ на пострадали от домашно насилие, за обучение на лица, които провеждат защита срещу домашното насилие, за превъзпитание на насилниците и т. н.

93. Почти двегодишното приложение на Правилника за прилагане на ЗЗДН очерта няколко сериозни проблема, които бяха преодолени чрез по-ясна и изчерпателна правна уредба на тази материя. През м. юни 2012 г. бяха извършени промени, които подобриха дейностите по прилагането на Закона. Чрез промените се създадох гаранции за спазването на принципите на бързина, ефективност, оперативност и прозрачност на процедурата по финансирането на проекти на юридически лица с нестопанска цел за разработване и изпълнение на програмите и обучението по чл.6 ал. 7 от ЗЗДН.

94. С посочените промени министърът на правосъдието бе оправомощен, съгласувано с министъра на вътрешните работи и министъра на труда и социалната политика, да определя ежегодно приоритетни дейности за финансиране, съобразени с приоритетите в политиките за съответната година в областта на борбата с домашното насилие, защитата и подкрепата на пострадалите.

95. През м. март 2013 г. Народното събрание на Република България окончателно прие Закон за изменение и допълнение на Закона за правната помощ. Една от основните промени е разширяването на кръга от лица, на които се предоставя безплатна правна помощ. Правото на адвокатска защита е конституционно право, поради което Република България гарантира спазването на принципа за безплатна правна помощ на изброените в закона категории лица от рисковите групи – деца, жертви на сексуално насилие и трафик, и други лица, на които се полага правна помощ по силата на други закони от националното ни законодателство – Закон за закрила на детето, Закон за убежището и бежанците, Закон за чужденците в РБ, Закон за борба с трафика на хора.

96. За изброените категории лица правната помощ е безплатна, в съответствие със социално-икономическия статус на лицата, общонационалните и европейски принципи и насоки за достъп до правна помощ. Определяйки изрично категориите лица, за които правната помощ е безплатна, националното ни законодателство се привежда в съответствие и с европейските норми, по-конкретно – с Регламент /ЕО/ № 4/2009 год. на Съвета от 18.12.2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка.

97. Законът гарантира, че безплатна правна помощ се предоставя на пострадали от домашно или сексуално насилие, или от трафик на хора, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита.

98. През 2009 г. бяха направени промени в Наказателния кодекс, които криминализират нарушаването на заповед за защита от домашно насилие като общо престъпление, наказуемо с лишаване от свобода до три години и глоба до 5000 лв.

99. Броят на осъдените за това престъпление е относително малък в сравнение с мащабите на това нарушение. За първите девет месеца на 2012 г. бяха постановени няколко присъди за нарушаване на заповеди за защита от домашно насилие, които изискват нарушителите да се въздържат от домашно насилие и да не доближават жертвите, техните домове и социални мрежи. Съдебните решения съдържат различни наказания – наложените глоби са в размер на 1000 лв., а в някои случаи на рецидив е наложено условно лишаване от свобода от 6 до 42 месеца.

100. През 2009 година започна подготовката и на друга група изменения в Наказателния кодекс – работна група в Министерството на правосъдието изготви законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, като съществена част от предложенията на МП бяха свързани с подготовката на Република България за ратифициране на Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата от сексуална експлоатация и сексуално насилие (подписана на 25 октомври 2007 г. от България) и необходимостта от привеждане в съответствие на разпоредбите на българското законодателство с тези от Конвенцията на Съвета Европа, касаещи материалното наказателно право и разпоредбите, регламентиращи участието на деца-жертви в наказателния процес.

101. Във връзка с това, Министерството на правосъдието извърши анализ на съответствието на горепосочената Конвенция на Съвета на Европа с релевантното българско законодателство, включително НК и НПК, който показва, че, въпреки че вътрешното законодателство е до голяма степен в съответствие със стандартите на

новия международен инструмент, е налице необходимост от законодателни изменения в българското законодателство. Законодателните изменения бяха обусловени и от факта, че новата Конвенция е един всеобхватен правен акт, който включва в съдържанието си всички относими към закрилата на децата аспекти на сексуалното насилие.

102. Бяха въведени нови за българския Наказателен кодекс състави на престъпления – напр. “Развращаване на деца” по чл. 22 от Конвенцията; криминализирането на умишленото използване на услугите на дете, което проституира (чл. 19 параграф 1, буква в) от Конвенцията); престъпления, свързани с участието на деца в порнографски дейности (чл. 21 от Конвенцията) и др.

103. Така, с приетите от Народното събрание на 2 април 2009 г. изменения на Наказателния кодекс (НК), в Глава II „Престъпления срещу личността”, Раздел VIII „Разврат”, в българското законодателство бяха въведени новите стандарти, установени в Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие.

104. Освен това, в съответствие с релевантните членове от Конвенцията на Съвета на Европа и в частност разпоредбите от Глава VI „Материално наказателно право”, бяха създадени нови алинеи или допълнени следните членове от Раздел VIII „Разврат” на НК – чл. 149, ал. 2; чл. 150, ал. 1 и ал. 2 (нова); чл. 151, ал. 2 (нова) и ал. 3; чл. 155а), ал. 1; чл. 159, ал. 2. Измененията в чл. 155а), ал. 1 и чл. 159, ал. 2 имаха за цел да отговорят на увеличаващите се случаи на злоупотреби с интернет, но и с различни комуникационни или информационни технологии и средства, за създаване на порнографски материали, за направата на които се използват малолетни и непълнолетни лица, както и за извършване на сексуални престъпления срещу деца и за разпространение посредством интернет или по друг подобен начин на детска порнография.

105. Като цяло законодателните изменения и привеждането в съответствие на българското наказателно законодателство с Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата от сексуална експлоатация и сексуално насилие имаха за основна цел да бъдат адресирани нови форми на престъпни посегателства срещу половата неприкосновеност на малолетните и непълнолетните лица, сред които безспорно важно място заемат необходимостта от навременен отговор на злоупотребите с информационни и комуникационни технологии и „търсенето” на услугите на деца, които се занимават с проституция.

106. Не по-малко важно значение за гарантиране на нормалното психологическо и физическо развитие на децата има и криминализирането на т.нар. „развращаване на деца”, което е налице при осъществяване на изпълнителното деяние по новия чл. 155б) от НК, без да е необходимо малолетното лице да участва в посочените с цитирания член дейности.

107. Към настоящия момент отново са предложени изменения в Наказателния кодекс по отношение на сексуалните посегателства срещу деца с оглед въвеждане в българското законодателство на изискванията на Директива 2011/92/ЕС относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография и за замяна на Рамково решение 2004/68/ПВР.

108. През месец февруари 2013 г. към министъра на правосъдието беше създадена Работна група със задача да извърши преценка на съответствието на цитираната Директива с българското законодателство и да изготви конкретни предложения за законодателни изменения в тази връзка. В изпълнение на поставената ѝ задача, Работната група изготви проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс. Към настоящия момент, законопроектът е одобрен на второ четене в Правна комисия на Народното събрание и в кратки срокове предстои разглеждането и приемането му на второ четене и в Пленарна зала.

109. ЗИД на НК обхваща всички констатирани пропуски в българското законодателство по отношение съответствието му с релевантните европейски стандарти за борба и наказателно преследване на сексуалните посегателства срещу деца.

110. Българското законодателство предвижда и други механизми за ефективна защита на жертвите на домашно насилие – чл. 67 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) установява забрана за доближаване на пострадалия като мярка за процесуална принуда. По предложение на прокурора, със съгласие на пострадалия или по искане на пострадалия, съответният първоинстанционен съд може да забрани на обвиняемия да доближава непосредствено пострадалия. Забраната отпада след приключване на делото с влязла в сила присъда или когато производството бъде прекратено на друго основание. Предвидена е възможност пострадалият по всяко време може да поиска от съда отмяна на забраната.

111. В НПК изчерпателно са изброени правата на пострадалия. Установено е изрично правото на пострадалия да получи защита за своята сигурност и тази на близките си в хода на досъдебното производство. В чл. 123 от Наказателно-процесуалния кодекс е уреден редът, по който в хипотезата на чл. 75 от НПК и по специално „да получи защита за своята сигурност и тази на близките си“ в случаите, когато в резултат на свидетелстването е възникнала или може да възникне реална опасност за живота или здравето на свидетеля или неговите близки. В тези случаи прокурорът, съдията-докладчик или съдът по искане на свидетеля или с неговото съгласие вземат мерки за неговата незабавна защита.

112. Към настоящия момент на територията на страната функционират 18 Кризисни центъра (КЦ), делегирани от държавата дейности, с общо 190 места, разположени в 14 области на страната. За периода 2009 - 2013г. броят на разкритите кризисни центрове, капацитетът, заетостта и стандарта за издръжка са както следва:

Година	Брой	Капацитет	Заетост	Стандарт
2009	11	115	92	7 750,00
2010	11	115	96	7 210,00
2011	13	145	93	7 210,00
2012	18	185	115	7 210,00
2013	18	190	143	7 210,00
01.2014	18	190	154	8 251,00

113. В изпълнение на §2 от ЗЗДН със заповед на министъра на вътрешните работи всяка година междуведомствена работна група, съставена от експерти от МВР, МП,

МТСП, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, МЗ, МФ и МОН разработва Програма за превенция и защита от домашно насилие.

114. Програмата съдържа следните аспекти: предоставяне на социални услуги на жертви на домашно насилие; подобряване на координацията между заинтересованите лица; обучение относно домашното насилие в училищата, обучение на учители, магистрати, социални работници и полицейски служители. Програмата предвижда също изготвянето на национален координационен механизъм в помощ на жертвите на домашно насилие, чиято цел е да направи по-ефективно взаимодействието на институциите в подкрепа на пострадалите. В момента се провежда съгласувателна процедура и предстои механизмът ще бъде подписан от ангажираните институции.

115. По отношение на превенцията програмата предвижда национална мобилна група за психологическа подкрепа да работи с деца, пострадали или в риск от насилие, и да подпомага училищните екипи на места, в които няма психолози. Програмата не предвижда изменения в реда за търсене на наказателна отговорност за домашно насилие в рамките на системата на наказателно правораздаване.

116. Първата програма бе изготвена през 2007-2008 г., като в изпълнение на ангажиментите за МВР беше изготвен Справочник със съвети към пострадалите лица за получаване на бърза и ефективна защита в случаи на домашно насилие. В работната група бяха включени и представители на неправителствени организации. Справочникът бе издаден в тираж 15 000 броя и разпространен в структурите на МВР. Последната Програма за превенция и защита от домашно насилие беше приета през 2013 г.

117. На интернет страница на МВР е публикувана достъпна информация, насочена към пострадалите от домашно насилие лица. Информацията се актуализира периодично.

118. Бяха разработени Методически указания за действията на полицейските органи по ЗЗДН, които съдържат основните изисквания и правила за действие. Във всяка Областна дирекция на МВР (ОДМВР) в страната има определени регионални координатори по проблемите на домашното насилие, а в отдел „Охранителна полиция“ при Главна дирекция „Национална полиция“ (ГДНП) – национален координатор със следните ангажименти: събира, обобщава и анализира получената от регионалните координатори информация; изисква при необходимост информация от регионалните координатори за конкретни случаи на домашно насилие; изготвя ежегоден доклад за характерните и специфичните прояви на домашно насилие; поддържа връзки с държавни органи, институции и неправителствени организации за осъществяване на съвместни програми за превенция и защита срещу домашното насилие.

119. Ежемесечно до 25-то число определените за регионални координатори по въпросите на домашното насилие служители събират и предоставят на националния координатор в ГДНП информация за издадените заповеди за защита по ЗЗДН. Съгласно така събраната информация през годините от районните съдилища в страната има издадени заповеди за защита както следва:

Година	Брой издадени заповеди
2008	-
2009	1 253

2010	1 408
2011	1 571
2012	1 837
2013	1 846

120. След приемане на Правилника за приложение на ЗЗДН (ПМС № 113/08.06.2010 г.) от междуведомствена работна група през ноември 2010 г. бе разработена Инstrukция за взаимодействие между органите на МВР и МТСП при защита от домашно насилие.

121. За изпълнение на част от дейностите по превенция и защита от домашно насилие като обучение, мониторинг, социално, психологическо и правно консултиране и други, съгласно чл. 6, ал. 7 от ЗЗДН е предвидено средствата за финансиране на проекти с тази насоченост да се определят ежегодно по бюджета на Министерство на правосъдието за съответната година със Закона за държавния бюджет на Република България. Такива финансови средства бяха отпуснати за първи път през 2011 г. на 16 неправителствени организации (НПО), работещи в сферата на превенция на домашното насилие. През 2012 г. съгласно заповед № ЛС-04-1982/14.11.2012 г. на министъра на правосъдието 18 НПО получиха финансиране в размер на 499 010 лв., като част от финансираните дейности са заложили в програмата за изпълнение до края на 2013 г.

122. На 15 ноември 2013 г. беше даден старт на проекта “Подобряване на националната правна рамка в съответствие със стандартите на Съвета на Европа и укрепване на капацитета на компетентните институции, участващи в случаи на домашно насилие и насилие, основано на полов признак”, финансиран по програма BG 12 “Домашно насилие и насилие, основано на полов признак” на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г., с участие на служители от ГДНП.

123. Служители на главната дирекция участват като експерти и в проект “Стандартизирани инструменти за оценка на риска от домашно насилие - укрепване на професионалния капацитет на полицейските служители от страните - членки на ЕС” по програма “Леонардо да Винчи”. Проектът е разработен от полската Главна дирекция “Полиция” и е с продължителност 24 месеца, като дейностите по него следва да приключат през юли 2014 г. В проекта участват общо 7 страни - Австрия, България, Великобритания, Кипър, Полша, Португалия и Швеция, като през февруари 2014 г. в гр. София се проведе една от работните срещи по проекта.

124. Предвид обстоятелството, че социалните услуги в страната са децентрализирани и управлението им е възложено на кметовете на съответните общини, общината е органът, който инициира развитието на конкретни видове социални услуги на местно ниво, на базата на предварителни проучвания и анализ на потребностите от различни видове социални услуги за общността.

125. Министерство на труда и социалната политика ежегодно организира професионални обучения за повишаване компетентността по идентифициране и адекватна подкрепа на жертвите на насилие, които са насочени към развиване капацитет на служителите в териториалните поделения на АСП – Дирекции “Социално подпомагане”.

126. Поради актуалността на проблема и необходимостта от непрекъснато надграждане знанията и уменията на социалните работници от Дирекции “Социално подпомагане”,

както и с цел подобряване тяхната работата с жертвите на насилие, в годишните програми и каталозите за обучения на служителите на администрацията са застъпени и фигурират професионални обучения, които касаят темата. През периода 2011 и 2013 г. в обученията са взели участие 243 социални работници от Дирекции “Социално подпомагане” в цялата страна.

127. Паралелно с усилията на държавата от страна на редица неправителствени организации /ФА “Анимус”, Фондация “Център Надя”, ИСДП, Български център за джандър изследвания, “SOS – семейства в риск”, гр. Варна, и др./, които работят в сферата на социалните услуги за жертви на домашно насилие, периодично се организират обучения, в които се включват и представители на Дирекции “Социално подпомагане”.

128. АСП е конкретен бенефициент по Проект "Укрепване на капацитета на АСП за повишаване качеството и ефективността на социалната работа", реализиран чрез финансовата подкрепа на ОП РЧР. В рамките на проекта през 2013г. са обучени 297 социални работници по теми свързани с методите на работа с деца -жертви на насилие и с техните семейства.

129. През 2009 г. в Наказателния кодекс на Република България е криминализирано използването на лице, пострадало от трафик на хора, независимо от съгласието му (чл.159в). Също така са завишени наказанията за трафик на хора до петнадесет години и глоба до сто хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или на цялото имущество на деца.

130. През 2010 г. бе приет Националният механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик (НРМ). НРМ представлява своеобразна рамка за сътрудничество, чрез която държавните служби изпълняват своите задължения по отношение на грижата за пострадалите, като координират усилията си в стратегическо партньорство с гражданското общество. Националният механизъм дава насоки за прилагане на мерките за закрила и помощ за жертвите на трафик, предвидени в Закона за борба с трафика на хора, сред които са предоставяне на безусловна подкрепа, гарантиране на период за размисъл, предоставяне на статут на специална закрила за срока на провеждане на наказателното производство, осигуряване на анонимност и защита на данните за самоличност и т.н.

131. Представени са всички участници в НМН, техните роли и функции, а също така са описани мерките и стъпките в подкрепа на жертвите на трафик. Специално внимание се отделя на случаите на деца, жертви на трафик, и на граждани, произхождащи от държави извън Европейския съюз, идентифицирани като жертви на трафик на територията на Република България.

132. Изграждането на система на закрила, възстановяване и реинтеграция на жертвите на трафика на хора чрез изграждането на центрове за закрила и помощ на жертвите на трафика на хора и приюти за временно настаняване спомага за укрепване на психическото и физическо здраве на жертвите след преживяното насилие и тормоз по време на трафика и успешното им реинтегриране в обществото.

133. До настоящия момент, към НКБТХ активно функционират два приюта за временно настаняване на пълнолетни жени, жертви на трафик на хора в гр. Бургас и гр. Варна. Те

се финансират от бюджета на НКБТХ и осигуряват 24-часов режим на работа. Екипът на приютите се състои основно от социални работници и психолози, като за специализирани консултации – медицински, юридически и други, съществуват съответни спогодби и договорки за работа и сътрудничество. През 2013 г. в приютите са настанени и обгрижени 29 жени жертви на трафик, основно трафик с цел сексуална експлоатация. За сравнение, през 2012 г. в приютите дългосрочна подкрепа са получили 24 жени, жертви на трафик, а за 2011 г. – 22. Девет жени са били настанени през 2011 г.

134. По данни на Върховната касационна прокуратура за 2009 г. броят на идентифицираните жертви е 323 (жени- 230, мъже- 36, непълнолетни и малолетни-57). За 2010 г. броят е 432 (жени- 327, мъже- 35, непълнолетни и малолетни- 70), за 2011 г. броят е 541 (жени-448, мъже- 93, непълнолетни и малолетни- 70), а за 2012 г. идентифицираните жертви са 684 (жени-506, мъже- 73, малолетни и непълнолетни- 65).

135. Броят на идентифицираните жертви на трафик е нараснал от 2009 г., като причините са подобрената идентификация, нарастване на доверието към държавните институции, по-доброто сътрудничество между неправителствени организации и държавните структури, и прилагане на ясно разписани стандартни оперативни процедури в Националния механизъм за насочване.

136. От 2009 г. до 2013 г. са създадени пет Местни комисии за борба с трафика на хора (МКБТХ) в градовете Благоевград, Велико Търново, Монтана, Пловдив и Русе. Към настоящия момент съществуват девет Местни комисии (останалите са гр. Бургас, Варна, Пазарджик и Сливен). МКБТХ са инструмент за развиване на местните политики и активно ангажиране на местните власти в противодействието на това жестоко престъпление.

137. През септември 2013 г., с оглед въвеждане изискванията на Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 05.04.2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него, и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета, в НК е включена разпоредба (чл.16а), съгласно която, „не е виновно извършено деянието, което е осъществено от лице, пострадало от трафик на хора, когато е било принудено да го осъществи в пряка връзка с това му качество”. Освен това са приети изменения, с които е разширен обхватът на специалната цел на престъплението трафик на хора – използването „за просия, за отнемане натъкан, клетка или телесна течност” са регламентирани като цел на трафика в чл.159а от НК. Аналогични промени са направени и в чл.159в от НК, по отношение използването на лице, пострадало от трафик на хора за горепосочените цели.

Приоритетна проблемна област 5. Жени и въоръжени конфликти

138. През последните години непрекъснато се увеличава броят на военнослужещите от ВС на Република България, участващи в операции по поддържане на мира. В тази връзка се увеличава и броят на жените, участващи в мисии, като относителният дял на участието на жените се запазва в границите на 7%.

Текущи проценти (данни от 2010 г.) на общия брой жени-военнослужещи участвали в	Общо % на жени военносслужещи	% на жени висши офицери	% на жени старши офицери	% на жени младши офицери	% на жени от сержантския състав	% на жени редници и матроси
СВ	3,64	-	0,06	0,27	0,75	2,56
ВВС	6,66	-	-	-	6,66	-
ВМС	-	-	-	-	-	-
Други	21,01	-	3,4	2,84	14,77	-
Общо	5,53	-	0,42	0,55	2,31	2,25

Current percentage (data as of 2011) of the total number of women members of the Bulgarian Armed Forces participating in operations:

(2)	Total % of Female military personnel	% of Female OF-6 and higher	% of Female OF-3 to OF-5	% of Female OF-1 to OF-2	% of Female OR-5 to OR-6	% of Female OR-1 to OR-4
Army	2,64	-	16,66	2,3	23,08	2,69
Air Force	0,06	-	-	-	0,46	-
Navy	0,06	-	-	0,46	-	-
Others	2,64	-	2,56	1,71	2,07	-
TOTAL	5,40	-	0,4	0,57	2,47	1,95

Current percentage (data as of 2012) of the total number of women members of the Bulgarian Armed Forces participating in operations.

Only active duty military personnel	Total %	% of OF-6 and higher	% of OF-3 to OF-5	% of OF-1 to OF-2	% of OR-5 to OR-9	% of OR-1- to OR-4
Army	5,92	-	7,09	6,25	15,90	2,63
Air Force	15,00	-	14,29		33,33	
Navy		-				
TOTAL	6,01	-	7,35	5,88	16,15	2,63

Out of the above figures, percentages and numbers of male and female personnel deployed in Operations (3 months or longer), be it NATO, UN or EU Operations. Figures should reflect

the situation on 31 Dec 13.
All Operations.

	Total %	% of OF-6 and higher	% of OF-3 to OF-5	% of OF-1 OF-2	% of OR-5 to OR-9	% of OR-1- to OR-4
Army	2,7		0,1	0,3	1,0	1,4
Air Force	0,2			0,1	0,1	
Navy	0,1			0,1		
JFC	0,3				0,2	0,1
MoD	0,2		0,1		0,1	
SSMD ⁷	2,2		0,5	0,1	1,5	
TOTAL	5,6		0,7	0,5	2,9	1,4

139. През 2010 г. Министерството на отбраната и Сдружението на жените военнослужещи /СЖВ/ разработиха План за прилагане на Резолюция 1325 на Съвета за сигурност на ООН.

140. На срещата на Координационния комитет на Процеса на срещи на министрите на отбраната в Югоизточна Европа – SEDM (*регионална инициатива*), Министерството на отбраната представи политиките по равнопоставеността на половете по повод 10^{-та} годишнина от Резолюция 1325 на ООН, в резултат на което представителите на 15 страни от Югоизточна Европа бяха запознати с основните документи на ООН, ЕС и НАТО и добрите практики на българското Министерство на отбраната в прилагането на политиките за равнопоставеността.

141. Бе организиран, съвместно с посланика на Кралство Норвегия, международен семинар на тема „Как да направим така, че Резолюция 1325 на СС на ООН за жените, мира и сигурността да постига резултати?“, на който бяха обсъдени проблемите на жените във въоръжените сили, участието им в операции под егидата на ООН, ЕС и НАТО и други международни организации, както и жените, жертви на военни конфликти.

142. През отчетния период са осъществени съвместни инициативи и проекти на Министерството на отбраната с неправителствени организации относно въвеждането на Интегриран подход за равно третиране (Gender mainstreaming) в политиките, обучението и подготовката, планирането и прилагането, включително в нормативната уредба във всички нива и области на въоръжените сили, в резултат на което е постигнат активен диалог на политическото ръководството на МО с неправителствените организации.

Приоритетна проблемна област 6. Жените и икономиката

143. Държавната политика за насърчаване на участието на жените в икономиката на страната се осъществява в рамките на общата политика за равни възможности на

⁷ . SSMD – STRUCTURES SUBORDINATED TO THE MINISTER OF DEFENCE (Military Police, Military Medical Academy, Military Educational Institutions etc.)

жените и мъжете, в съответствие и с програмата на правителството „Държавност, развитие и справедливост“, в която ясно са посочени ангажиментите на Република България в областта на политиката за равнопоставеността на жените и мъжете във времеви хоризонт 2013 – 2017 г.

144. Държавната политика гарантира равен достъп до пазара на труда и стопанските дейности и подходящи мерки за съчетаване на професионалната и семейната реализация.

145. В българското законодателство са регламентирани нормативни изисквания, свързани с недопускането на пряка или непряка дискриминация, в това число и по полов признак, които гарантират на жените и мъжете равни възможности за заетост и трудови права. Тези изисквания са посочени в чл. 8, ал. 3 от Кодекса на труда и чл. 2 от Закона за насърчване на заетостта. Изричен текст в Кодекса на труда акцентира върху равенството между половете при заплащането на труда (чл. 243, ал. 1 от КТ).

146. Задълбочаването на икономическата криза в страната през 2009 г. има негативно отражение върху пазара на труда. Като последица от икономическата криза се прекъсна тенденцията на нарастване на зетите лица от 2002 г. В резултат на несигурната икономическа среда, свитото производство и намаленото търсене на стоки и услуги в страната и чужбина зетите жени намаляват, а безработните – нарастват. През 2009 г. се прекъсва трайната 9-годишна тенденция на намаление на безработицата в страната, наблюдавана през периода 2000 г. – 2008 г.

147. По данни за периода 2009 – 2013 г. на Агенцията по заетостта се отчита нарастване в общия средномесечен брой на регистрираните в бюрата по труда безработни лица. От 280980 лица през 2009 г. безработните се увеличават до 371380 лица през 2013 г., като те нарастват с 90400 лица или с 32.2% спрямо 2009г. Изключение от тенденцията на нарастване през периода се наблюдава през 2011 г., когато безработните лица намаляват с 18344 лица или с 5.2% спрямо 2010г.

148. През периода 2009 – 2013 г. тенденциите по отношение на динамиката в броя на безработните жени и мъже са аналогични. Същевременно се наблюдава трайно сближаване в средномесечния брой и дял на регистрираните в бюрата по труда безработни жени и мъже. Въпреки това, разликите в стойностите на средномесечния брой и дял се запазват големи.

149. Средномесечният брой на безработните жени от 162107 лица през 2009 г. нараства на 200817 лица през 2013г. или ръстът е с 38710 лица (с 23.9%) спрямо 2009 г. През 2011г. безработните жени също отчитат намаление с 9781 лица или с 5.1% спрямо 2010г.

150. През периода 2009 – 2013 г. безработните жени запазват преобладаващия си дял в общия брой на безработните лица, регистрирани в бюрата по труда, но делът им показва спад от 3.6 процентни пункта – от 57.7% през 2009г. до 54.1% през 2013 г.

151. С най-голям дял във възрастовата структура на безработните жени през периода се запазват групите над 55 години и от 50 до 54 години, които намалява, съответно с 0.7 процентни пункта - от 22.3% през 2009 г. до 21.6% през 2013 г. при безработните жени над 55 години и с 1.9 процентни пункта - от 15.0% през 2009 г. до 13.1% през 2013 г.

при безработните жени от 50 до 54 години. С най нисък дял сред безработните жени се запазват групите на младежите до 19 години и от 20 до 24 години. Докато дялът на най-младите до 19 години безработните жени се запазва почти непроменен - 1.6% през 2009г. и 1.5% през 2013 г., то групата на безработните жени от 20 до 24 години през периода нараства от 6.5% през 2009 г. до 7.2% през 2013г. Дялът на обединената група на младите жени до 29 г. също нараства от 17.8% през 2009 г. до 19.7% през 2013 г. т. е. с 1.9 процентни пункта. Противоположна е тенденцията при безработните жени над 50 г., чиито дял намалява значително - с 2.4 процентни пункта от 37.2% през 2009 г. до 34.8% през 2013 г.

152. В професионалната структура на безработните жени с преобладаващ дял са жените без квалификация и специалност, които отбелязват спад от 60.5% през 2009 г. на 57.7% през 2013 г. В образователната структура се отчита също значително намаление (с 4.6 процентни пункта) на безработните жени с основно и по-ниско образование, чиито дял е по-малък от половината - 47.4% през 2013 г. (при 52.0% през 2009 г.). Жените, които едновременно са без квалификация и специалност и с основно и по-ниско образование, са 47.4% през 2013 г. (при 50.6% през 2009 г.) от общия брой на безработните жени.

153. Продължително безработните жени с престой на пазара на труда над 1 година през 2013г. са 69288 лица средномесечно, като те нарастват значително в стойността сравнение с 2009г. - със 17796 лица (с 34.6%). Относителният им дял също се увеличават от 31.8% през 2009г. на 34.5% през 2013г. от общия брой на жените.

154. Показателни за трудовата реализация на жените са данните от административната статистика на Агенция по заетостта за постъпилите на работа безработни. През 2009 г. те са общо 209 706 безработни, като 120 506 от тях са жени, през 2010 г. общо започналите работа са 201 104 безработни, от които 111 127 са жени, през 2011 г. са започнали работа 209 723 безработни, от които 119 330 са жени, през 2012 г. започналите работа са 224 682 безработни, като 122 644 от тях са жени и през 2013 г. започналите работа са 249 720 безработни, от които 141 399 жени. Положителен факт е, че средно за периода относителният дял на започналите работа жени е 56.2%.

Показатели	2009	2010	2011	2012	2013	Общ о
	брой	брой	брой	брой	брой	%
Постъпили на работа лица	209 706	201 104	209 723	224 682	249 720	100
в т.ч.:						
Жени	120 506	111 127	119 330	122 644	141 399	56.2

155. Основен приоритет в работата на Агенцията по заетостта е осигуряването на заетост и обучение на неравнопоставените групи на пазара на труда, в т.ч. жени, лица без образование и квалификация, млади хора, продължително безработни лица, по-възрастни лица, хора с увреждания и др. При някои групи е възможно лицето да попада в повече от една група, като за целта трудовите посредници от бюрата по труда определят конкретните стъпки за неговото включване в обучение, заетост, и др., според профила му и неговите шансове за устройване на работа.

156. През периода 2009-2013 г. над половината от всички включени лица в

инициативите на активната политика на пазара на труда, реализирани от Агенцията по заетостта и финансирани със средства от Държавния бюджет и от Европейския социален фонд, са жени.

	Включени лица в инициативите на АППТ			
	Общо	От тях:		
		мъже брой	жени брой	в %
2013	172,389	79,788	92,601	53.7
в т.ч.: в програми, мерки и квалификация (по чл.63 т.1)	67,735	31,015	36,720	54.2
в схеми по ОП РЧР	104,654	48,773	55,881	53.4
2012	179,460	87,431	92,029	51.3
в т.ч.: в програми, мерки и квалификация (по чл.63 т.1)	39,493	18,855	20,638	52.3
в схеми по ОП РЧР	139,967	68,526	71,441	51.0
2011	141,740	65,558	76,182	53.7
в т.ч.: в програми, мерки и квалификация (по чл.63 т.1)	50,372	22,344	28,028	55.6
в схеми по ОП РЧР	91,368	42,785	48,583	53.2
2010	139,360	62,546	76,814	55.1
в т.ч.: в програми, мерки и квалификация (по чл.63 т.1)	60,070	28,390	31,680	52.7
в схеми по ОП РЧР	79,290	33,535	45,755	57.7
2009*	114,230	55,250	58,980	51.6

*За 2009 г. данните са само за включените лица в програми, мерки и квалификация по чл. 63 т.1 от Закона за насърчване на заетостта.

Formatted Table

Formatted: Justified

Formatted: Font: 11 pt

157. Най-голямата програма, финансирана от държавния бюджет, е Националната програма „От социални помощи към осигуряване на заетост”. В Програмата се включват приоритетно продължително безработни трудоспособни лица, получаващи социални помощи, които са с ниски шансове за устройване на работа на първичния пазар на труда. Чрез нея се осъществява една от основните цели на социалната политика – осигуряване на заетост и постигане на социална интеграция на безработни, за които това е единствената възможност да се трудят и да заработят доходите си. В програмата през 2009 г. са включени 26510 жени, през 2010 г. - 19937 жени, през 2011г. - 14471 жени, през 2012 г. - 10192 жени и през 2013 г. - 19185 безработни жени.

158. Схема „Развитие” по ОП РЧР предоставя на продължително безработни лица, безработни младежи до 29-годишна възраст и регистрирани безработни лица над 50-годишна възраст, обучение за придобиване или повишаване на професионалната квалификация и осигурява последваща заетост с цел интегриране на пазара на труда. От началото на проекта до края на м. декември 2013 г. в обучение по схемата са включени 26 698 жени (45.4% от общия брой на включените в обучение лица) и в последваща заетост – 24 420 жени (45.2% от общия брой на включените в заетост лица).

159. Голям е дялът на жените в програмите и проектите, създаващи заетост на безработните лица в оказване на социални услуги. Национална програма “Асистенти на хора с увреждания” осигурява заетост на безработни лица в трудоспособна възраст, които полагат постоянни грижи за свои близки - тежко болни или с трайни увреждания, като по този начин се предотвратява риска от изпадането им в бедност. Поради естеството на работа, в програмата преобладава дялът на включените жени през периода от 2009 г. до 2013 г. – между 67.0% до 70.5%.

160. През 2009 и 2010 г. Агенцията по заетостта реализира Националната програма „В подкрепа на майчинството”, чрез която се насърчава заетостта и професионалното развитие на жените чрез осигуряване на грижи за техните деца, както и постигането на по-добър баланс между личния и професионалния живот. Същевременно, Програмата създава заетост на безработни лица и лица, придобили професионална пенсия за ранно пенсиониране и пенсия за осигурителен стаж и възраст. През 2009 г. в Програмата са участвали 2115 майки/осиновителки, а броят на безработните жени, включени в отглеждането на децата е 850. През 2010 г. са продължили да работят 861 лица средно на месец, след което програмата е приключила.

161. Схема „Отново на работа” по ОП РЧР продължава и допълва политиката за насърчаване съчетаването на професионалния и семейния живот. Безработни лица, преимуществено в предпенсионна възраст, се обучават по ключови компетентности, насочени към полагане на грижи за малки деца и впоследствие се включват в заетост за отглеждане на деца от 0- до 3-годишна възраст, чийто родители могат да продължат своето професионално развитие. От началото на проекта до м.декември 2013 г. в проекта с детегледача са включени 3552 семейства. В обучение по схемата са включени 3383 безработни жени и в заетост след обучение – 3396 жени.

162. В подкрепа на прехода от образование към заетост на младежите до 29 години, в т.ч и на младите жени, се реализират редица инициативи на активната политика на пазара на труда. Висок е относителният дял на включените безработни жени спрямо общия брой на включените лица в Програмата „Старт на кариерата”, която дава

възможност на безработни младежи, завършили висше образование и без трудов стаж по придобитата специалност, да започнат работа в публични администрации. През 2009г. делът им е 65.8%, през 2010г. – 67.3%, през 2011г. – 69.8%, през 2012г. – 59.0% и 2013 г. - 72.0%.

163. Законът за насърчаване на заетостта стимулира работодателите да разкриват работни места за младежи. По мерките за наемане на безработни младежи до 29-годишна възраст, за наемане на младежи с трайни увреждания или военноинвалиди и за стажуване на безработни до 29-годишна възраст през 2009 г. са постъпили на работа общо 515 жени, през 2010 г. – 713 жени, през 2011 г. – 738 жени, през 2012 г. – 809 жени и през 2013 г. – 1714 жени.

164. С оглед ограничаване на младежката безработица и създаване на условия за по-лесно адаптиране на младите хора към работната среда, през м. август 2013 г. с промени в Закона за насърчаване на заетостта са въведени три нови мерки за субсидирана заетост на продължително безработни младежи, на младежи без трудов опит и на нискоквалифицирани младежи за чиракуване под ръководството на наставник. През 2013 г. по трите мерки са включени общо 316 млади жени до 29-годишна възраст (55.6% от всички включени младежи).

165. За ограничаване на негативното отражение на кризата върху младежите се реализира схема “Създаване на заетост на младежите чрез осигуряване на възможност за стаж” по ОП РЧР за намиране на първа заетост на безработни младежи, завършили средно или висше образование. Схемата включва провеждане на въвеждащо обучение за формиране на трудови навици и осигуряване на стаж за срок от шест месеца при работодател, с определени от него наставници. От началото на проекта до края на м. декември 2013 г. в стажуване по схемата са включени общо 4 752 жени.

166. В неравностойно положение на пазара на труда са и самотните родители (осиновители) и майките с деца до 3-годишна възраст и с деца от 3- до 5-годишна възраст. Законът за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) стимулира работодателите да наемат безработни лица – самотни родители (осиновители) и/или майки (осиновителки) с деца до 3 годишна възраст, както и безработни майки с деца от 3- до 5-годишна възраст, насочени от поделенията на Агенцията по заетостта. Със средства от държавния бюджет се финансират разходите на работодатели за трудови възнаграждения и осигуровки. По двете мерки през 2009 г. са включени общо 491 жени, през 2010 г. – 185 жени, през 2011 г. – 840 жени, през 2012 г. – 347 жени и през 2013 г. – 672 жени.

167. Безработните лица над 50-годишна възраст, включително и безработните жени над 50 години, се включват приоритетно в много програми, насърчителни мерки и схеми на ОП РЧР. Националната програма “Помощ за пенсиониране” осигурява заетост на пълно или непълно работно време за срок от 3 до 24 месеца, на безработни лица, на които не им достигат до 16 месеца осигурителен стаж и до 16 месеца възраст за придобиване право на пенсия или до 16 месеца осигурителен стаж при навършена възраст. През 2009г. в програмата са включени 131 жени в предпенсионна възраст, през 2011 г. – 26 жени, през 2012 г. – 36 жени и през 2013 г. – 25 жени.

168. По мярката от ЗНЗ, насърчаваща работодателите да наемат безработни над 50-годишна възраст, през 2009 г. са включени 564 жени, през 2010 г. – 50 жени, през 2011г.

– 501 жени, през 2012 г. – 183 жени и през 2013 г. – 999 жени. Безработните жени с увреждания срещат особено големи трудности при реализация на пазара на труда, а в ситуация на икономическа криза са сред най-засегнатите и най-уязвимите групи. В специално предназначени за безработните лица с увреждания програми (Национална програма за заетост и професионално обучение на хора с трайни увреждания и Програма "Кредит без лихва за хора с увреждания") и насърчителните мерки по ЗНЗ (за лица с трайни увреждания, за лица с трайни увреждания, наети на временна, сезонна или почасова работа и за младежи с трайни увреждания или военноинвалиди, както и от социални заведения през 2009 г. са включени общо 627 безработни жени, през 2010 г. – 867 жени, 2011 г. – 1455 жени, 2012 г. – 649 жени и през 2013 г. – 1550 жени.

169. Важен приоритет на политиката на пазара на труда е обучението както на безработни, така и на заети лица. След 2010 г. дейностите по придобиване на умения, професионални квалификации и ключови компетентности се осъществяват основно в рамките на ОП РЧР.

170. По схемите, насочени към безработни лица, обучението за придобиване или повишаване на професионалната квалификация се предоставя с цел последващо включване в заетост. От началото на проектите до края на м. декември 2013 г. в обучение общо са включени над 51 хил. безработни жени. От тях най-голям е броят на включените в обучение жени по схема „Развитие” - 26 698 жени. Обученията са за заявени от конкретни работодатели работни места и се реализират чрез предоставяне на ваучери на представителите на целевите групи.

171. По схемите, насочени към заети лица в обучение по професионална квалификация и/или ключови компетентности са включени близо 99 хил. жени. От тях по схема „Аз мога” са включени близо 38 хил. жени и по схема ”Аз мога повече” - над 55 хил. жени. Двете схеми дават възможност на заети и самонаети лица да се включат активно в учене през целия живот за повишаване на знанията и уменията. Посредством схемите се осигурява пряк и равен достъп на заетите лица до учене през целия живот, без това да зависи от инициативата на техните работодатели.

172. Стимулирането на участието на жените в самостоятелната стопанска дейност е важен момент от политиката на равнопоставеност. Схема „Насърчаване стартирането на проекти за развиване на самостоятелна стопанска дейност” на ОП РЧР предвижда безработни лица с ясна идея за започване на стопанска дейност да бъдат подпомогнати в развитието ѝ, чрез ползването на специализирани обучения и услуги. Схемата се изпълнява в рамките на три взаимно свързани компонента и подкрепя безработни лица, на които им липсва начален финансов капитал за стартиране на собствен бизнес и подходяща професионална подготовка и умения за управлението му. По схемата се изпълнява проектът „Подкрепа за предприемчивите българи - Компонент Г”, по който на одобрени безработни лица от бюрата по труда на територията на цялата страна се предоставя обучение по предприемачески, управленски и бизнес умения, както и консултации за стартиране на самостоятелен бизнес. От началото на проекта до края на м. декември 2013 г. в обучение са включени 5 104 жени и в консултиране по Компонент Г – 3 113 жени. През 2013 г. по Компонент II на схемата са консултирани 77 жени с новосъздадени предприятия, сключили договори за БФП.

173. Освен противопоставянето срещу различните форми на дискриминация, трудовото законодателство предоставя и специална закрила на работещите жени. През отчетния

период България е разширила кръга на жените, които имат специална закрила, като към бременните жени и майките на деца до 3 години са прибавени и работничките и служителките в напреднал етап на лечение ин-витро (чл. 307 - 310 от КТ). Израз на равнопоставеност между половете е предвидената законова възможност правата на майката да се ползват от бащата (чл. 313 от КТ).

174. Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ) контролира спазването на разпоредбите по закрила на работещите жени и насърчаване на заетостта, с което спомага за реализиране на част от стратегическите цели на ПДПД, а именно Стратегическа цел Е.1. „Насърчаване на икономическите права и независимостта на жените, включително достъпа до заетост, подходящите условия на труд и контрола над икономическите ресурси“. Стратегическа цел Е.5. „Премахване на трудовата сегрегация и всякакви форми на дискриминация в заетостта“, Стратегическа цел Е.6. „Насърчаване хармонизирането на труда и семейните отговорности за жените и мъжете“.

175. През отчетния период от 2009 година насам при осъществяване на своята планова и непланова контролна дейност ИА ГИТ е констатирала общо 217 нарушения на разпоредбите за закрила на работещите жени. Същевременно не са констатирани нарушения на забраната за пряка или непряка дискриминация на жените при насърчаване на заетостта и предоставянето на работната сила.

176. Съгласно чл. 8, ал. 3 от Кодекса на труда, при осъществяване на трудовите права и задължения не се допуска пряка или непряка дискриминация, основана на народност, произход, пол, сексуална ориентация, раса, цвят на кожата, възраст, политически и религиозни убеждения, членуване в синдикални и други обществени организации и движения, семейно и материално положение, наличие на психически или физически увреждания, както и различия в срока на договора и продължителността на работното време.

177. Разпоредбата на чл. 243 от Кодекса на труда определя, че жените и мъжете имат право на равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд, като това се прилага за всички плащания по трудовото правоотношение.

178. Предвид високия процент на феминизацията в някои отрасли на икономиката, в т.ч. хотели и ресторанти, текстил и кожени изделия, образование, здравеопазване, медико-социални грижи, финансово посредничество, в колективните трудови договори /КТД/ се включват клаузи, свързани с работни заплати, отпуски, насочени към гарантирането на равнопоставеност на половете.

179. В голям процент от учебните институции има синдикални организации и, с подписването на КТД, са договорени специални мерки по отношение на работещите жени, напр.: въвеждане на гъвкави форми на заетост по време на отглеждане на дете; като намален ден за бременни жени и майки с деца до 3-годишна възраст; работно време с променливи граници, безплатен транспорт и др.; допълнителен платен отпуск от 2 дни за жени с две и повече деца до 18 години; допълнителен платен отпуск от по 1 работен ден в рамките за всеки месец за самотните майки; възможност двамата родители по едно и също време на година да ползват едновременно годишния си отпуск; социални помощи и плащания по време на отпуск, раждане и отглеждане на дете, заплащане при болест, отпуск по болест, при национални и религиозно празници, годишни отпуски; на служители в родителски отпуск за отглеждане на дете до 2

годишна възраст, за сметка на работодателя се изплаща допълнително парично обезщетение към законово определеното от КСО /чл. 50, ал. 1/ до достигане на размера на минималното трудово възнаграждение за бранша или на основната работна заплата преди прекъсването на активния трудов процес; социални програми - включващи поемане на разходи от страна на работодателя за профилактични медицински прегледи, и др.

180. Измененията, приети в Кодекса на труда /КТ/ от 2009 г. насам, отразяват принципите на равнопоставеност на жените и мъжете не само в трудовите им права, но и в семейните задължения, свързани с грижите за детето.

181. Работещите по трудово правоотношение/ трудов договор майки имат право на отпуск поради бременност и раждане в размер на 410 календарни дни, от които 45 дни преди раждането /чл. 163, ал. 1 от КТ/.

182. Съгласно чл. 163, ал. 8 от КТ, бащата или осиновителят със съгласие на майката или осиновителката може да ползва вместо нея отпуск след навършване на 6-месечна възраст на детето до изтичане на 410-те дни. С чл. 163, ал. 7 от КТ се регламентира право на бащата на отпуск при раждането на детето, който да осигури активното му участие и присъствие в първите дни от раждането на детето, в размер на 15 дни, считано от датата на изписване на детето от лечебното заведение.

183. С текста на чл. 164, ал. 1 от КТ е регламентирано, че след използване на отпуска поради бременност, раждане или осиновяване, ако детето не е настанено в детско заведение, работничката или служителката има право на допълнителен отпуск за отглеждане на първо, второ и трето дете до навършване на 2-годишната му възраст и 6 месеца за всяко следващо дете. Този отпуск със съгласието на майката /осиновителката/ може да се разрешава на бащата /осиновителя/ или на един от техните родители, когато работят по трудово правоотношение.

184. В КТ е предвидена изрична разпоредба – чл. 165, съгласно която след използване на отпуска по чл. 164, ал. 1 от КТ работничка или служителка с четири и повече деца при поискване има право на неплатен отпуск до навършване на 2-годишна възраст на детето, ако то не е настанено в детско заведение. Със съгласието на майката този отпуск може да се ползва и от бащата или от един от техните родители, когато работят по трудово правоотношение.

185. Съгласно чл. 167а, ал.1 от КТ, след използването на отпуските по чл. 164, ал. 1 от КТ, всеки от родителите /осиновителите/, ако работят по трудово правоотношение и детето не е настанено в заведение на пълна държавна издръжка, при поискване има право да ползва неплатен отпуск в размер 6 месеца за отглеждане на дете до навършване на 8-годишна възраст. Всеки от родителите /осиновителите/ може да ползва до 5 месеца от отпуска на другия родител /осиновител/ с негово съгласие.

186. В края на 2013 г. беше приет нов текст в КТ, съгласно който работничка или служителка, която осинови дете, навършило 2-годишна възраст, при условията на пълно осиновяване, има право на отпуск за период от 365 дни от деня на предаването на детето за осиновяване, но не по-късно от навършване на 5-годишната му възраст. Този отпуск, със съгласието на осиновителката, може да се ползва от осиновителя след изтичане на 6 месеца от деня на предаване на детето за осиновяване, но не по-късно от

навършване на 5-годишната му възраст. Право на отпуск при горните условия и размери има и работникът или служителят в случаите, когато сам е осиновил детето.

187. Във връзка с улесняване на съвместяването на трудовия и личния живот през 2010г. между социалните партньори на национално равнище бяха подписани Национално споразумение за уреждане регулирането на надомния труд и Национално споразумение за организацията и прилагането на дистанционна работа в Република България. Въз основа на договореностите в тях бяха изготвени промени в Кодекса на труда.

188. В Кодекса за социално осигуряване (КСО) са уредени правата на осигурените лица (право на пенсия, на парично обезщетение, на парична помощ), т.е. на тези, които подлежат на осигуряване поради упражняваната от тях трудова дейност. Поради това от гледна точка на социалното осигуряване, за ползване на осигурителните права е от значение преди всичко дали лицето е осигурено или не, а не какъв е неговият пол.

189. От 1 август 2012 г. са в сила промени в Закона за защита от дискриминация, които бяха изготвени във връзка с необходимостта от привеждане на българското законодателство в съответствие с разпоредбите на правото на Европейския съюз – Директива 2010/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 юли 2010 година за прилагане на принципа на равно третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, и за отмяна на Директива 86/613/ЕИО.

190. По данни от годишния доклад на Световния икономически форум – „Индекс за различията между половете”, през 2009 г. България е на 38 позиция, през 2010 на 50-то място, през 2012 г. заема 52-ра позиция от 135 страни, а за 2013 г. е на 43-то място от 136 страни. Подобриенето за 2013 г. се дължи предимно на покачване на индекса за икономическо участие, както и на увеличени брой жени в парламента след парламентарните избори през май с.г. – от 21% през 2012 г. до 25% през 2013 г.

191. През периода 2013 – 2015 г. Министерството на труда и социалната политика изпълнява проект „Равенство във вземането на решения в икономиката“ JUST/2012/PROG/AG/GE/4122. В проекта са предвидени редица дейности за анализ на участието на жените и мъжете в управителните съвети на водещите компании в България и популяризиране на националната и европейската политика за подобряване на баланса по пол в управителните съвети на дружествата.

192. На 15 май 2009 г., в София се състоя първата конференция, проведена под егидата на Паневропейския регионален съвет /PERC/ на Международната конфедерация на профсъюзите /МКП/, на тема „Жените в условията на икономическа криза и информализация на икономиката”. Регионалната конференция на PERC разгледа широк спектър проблеми – динамичните проявления на икономическата криза и очаквани нейни последици върху жените в държавите от Паневропейския регион, качеството на живота на жените, тяхната трудова реализация и перспективи за бъдещето, както и отражението на тези фактори върху различните роли на жената като майка, съпруга и конкурираща се на пазара на труда; също и ролята на синдикатите в неформалната икономика и за преодоляване на джандър-неравенствата.

Приоритетна проблемна област 7. Участие на жените в управлението и в процесите на вземане на решения

193. През последните години в България се наблюдава устойчива тенденция към все по-значимо участие на жените в политическия живот. Израз на активната гражданска и политическа позиция на българските жени е нарастването на броя на жените – народни представители. От средата на 90-те години досега той се е увеличил повече от 2 пъти. Жените – народни представители са над 50 от общо 240 депутати в последните три мандата на Народното събрание. Сред депутатите в 42-то Народно събрание, избрани по време на парламентарните избори през м.май 2013 г., жените – народни представители са 23% . Единият от двамата заместник-председатели на Народното събрание е жена.

194. От средата на 90-те години досега жени са заемали редица високи управленски позиции: вицепрезидент (1992-1993 г. и понастоящем); министър-председател (1994-1995 г.); заместник министър-председател в различни мандати; министри, председатели на държавни агенции и др. В настоящия кабинет двама от тримата вицепремиери и 6 министри са жени (38% от членовете на правителството) За втори път българският еврокомисар е жена.

195. Българският представител в ЮНЕСКО посланик Ирина Бокова бе избрана през 2009 г. и преизбрана през 2013 г. на поста Генерален директор на организацията. Жените, избрани за членове на Европейския парламент през юни 2009 г. са 8 – от общо 18 представители на Република България.

196. Гарантирани са равни възможности за жените и мъжете при подбор на служители в Дипломатическата служба и при израстване в кариерата. Към края на 2013 г. общо в структурата на МВнР 48% от служителите са жени, като сред служителите с дипломатически ранг жените съставляват 41%. Към м. април 2014 г. тринадесет от извънредните и пълномощни посланици на Република България, постоянният представител към Съвета на Европа и четирима генерални консули на България са жени. Генералният директор по политическите въпроси в МВнР е жена, както и директорите на Дипломатическия институт, Държавния културен институт и на пет дирекции в администрацията на министерството.

197. Жените участват активно в местната власт – те съставляват 26 % от общинските съветници. 6,7% от кметовете са жени, в т.ч. кметът на столицата и трима от кметовете на големи областни центрове.

198. През 2013 г. две трети от магистратите в националните съдилища на всички нива и 43 % от прокурорите са жени. Понастоящем жени са двама от заместниците на Главния прокурор и трима от съдиите в Конституционния съд на Р България.

199. Български жени-съдии са били или понастоящем са членове на редица международни правораздавателни институции. Вече трети мандат българските представители в Европейския съд по правата на човека в Страсбург са жени. Българският съдия в Международния наказателен съд е жена и е председател на отделение /Pre-trial Chamber/.

200. Жените са много активни в неправителствения сектор. Те са преобладаваща част от заетите и от ръководителите на различните видове неправителствени организации.

201. България споделя позицията на Европейската комисия, че все още има твърде малко жени в управителните съвети на регистрираните на фондовите борси в ЕС дружества. Множеството пречки, с които жените се сблъскват в своята кариера, са сред факторите, които пречат за оптималното използване на цялостния потенциал на квалифицираната работна сила.

202. Като отчита, че за осигуряването на равни и справедливи шансове и възможности за жените и мъжете в процесите на вземането на управленски решения, трябва да бъде приложен интегриран подход, включващ усилията на всички нива и заинтересовани страни, България подкрепи инициативата на г-жа Вивиан Рединг за разпространяване на декларация-ангажимент за активно съдействие за назначаването на квалифицирани жени в управителните съвети на компаниите, регистрирани на европейските борси. Декларацията бе разпространена сред публичните частни дружества, прилежащи към системата на Министерството на икономиката и енергетиката, с призив за подобряване на равенството между половете в управителните им съвети. Инициативата бе подкрепена на заседание на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете. В резултат на проведената кампания за популяризиране на инициативата, 13 български компании се присъединиха към нея като подписаха Декларацията.

203. В резултат на проведено проучване на ЕК, за периода 2010-2012 г., България се нарежда на трето място след Франция и Словения, като отбелязва нарастване на участието на жените в управителните съвети на големите компании в този период, с над 4 %. Според данни от януари 2012 г. (публикувани в Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите - *Балансът между половете в ръководството на предприятията: в подкрепа на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж*), делът на жените в управителните съвети на големите дружества, допуснати до борсова търговия, към януари 2012 г. в България е 16 %, спрямо средно европейското равнище за 27-те държави членки (14 %). По отношение на управителните съвети на най-големите дружества, допуснати до борсова търговия - изпълнителни и неизпълнителни членове - сред изпълнителните директори на такива дружества в България жените са 6%, спрямо 9 % средно равнище за ЕС, а директорите без изпълнителни функции - жени в България са 15 %, което е и средното равнище за ЕС.

204. Чрез Програмата за насърчаване на женското предприемачество в областта на селското стопанство, делът на младите фермери жени е нараснал на 41,5%.

205. Министерството на труда и социалната политика ежегодно предоставя информация за базата от данни на Европейската комисия за участието на жените в процесите на вземане на решения в публичната администрация, които се публикуват на интернет-страницата на ЕК europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/public-administration/national-administrations/index_en.htm. Актуална информация за политиката за равенство между половете се съдържа и на специализирания раздел от интернет-страницата на МТСП, посветен на равните права за жените и мъжете.

206. За Министерство на отбраната насърчаването на равното участие на мъжете и жените в процесите на вземане на решения и овластяването на жените е от особена важност във връзка с реализирането на международни проекти в рамките на НАТО и

„Процес на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа“ (SEDM), с водеща страна България.

207. В Министерството на отбраната се поддържа и актуализира база данни за участието на жените и мъжете в процесите на вземане на решения (мениджърски/командирски позиции) и участие в мисии на ООН, ЕС, НАТО, ОССЕ и др. международни организации, извън територията на страната.

208. Министерство на отбраната продължава да поддържа рубрика на български и английски език „РАВНОПОСТАВЕНОСТ”/„GENDER” в електронната страница на МО. Обособена е и препратка към международния проект „Ролята на жените в сигурността и отбраната“.

209. През 2012 г. стартира реализирането на международен проект на тема „Ролята на жените в сигурността и отбраната”, чиято цел е насърчаване на равното участие в процесите на вземане на решения в отбраната. Проектът е в основната група на водещи проекти на НАТО по инициативата „Интелигентна отбрана“, като в мероприятиято взеха участие високопоставени политически и военни представители от 17 страни-членки на НАТО, 5 страни-партньори и неправителствени организации. Министерство на отбраната, чрез инициативата „Процес на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа” – SEDM, заема водеща роля в прилагането на политиките за равнопоставеността в регионалното сътрудничество в Югоизточна Европа. Министерство на отбраната продължава реализирането на мероприятията по проекта „Ролята на жените в сигурността и отбраната“.

210. През месец март 2013 г. България бе домакин на международен семинар на тема „Човешките ресурси в отбраната – многообразие и употреба: Предизвикателства и добри практики“, в който взеха участие представители на повече от 12 страни-членки и 5 страни-партньори на НАТО. Участниците обсъдиха разработването на Бяла книга и Пътна карта на проекта „Ролята на жените в сигурността и отбраната“ /White Paper and Roadmap of 1.12 NATO Smart Defence Project “Female Leaders in Security and Defence”/ заедно с представители от Главната квартира на НАТО, Стратегическото Съюзно Командване по трансформациите на НАТО в Норфолк, САЩ, KFOR, UNDP/SEESAC и Southeastern Europe Defence Ministerial Process /SEDM/.

211. Ръководството на Министерството на отбраната утвърди Бяла книга и Пътна карта на проекта „Ролята на жените в сигурността и отбраната“ /White Paper and Roadmap of 1.12 NATO Smart Defence Project “Female Leaders in Security and Defence”/ през 2014 г.

212. През 2013 г. Министерство на отбраната издигна кандидатурата на подполковник Невяна Митева за Председател на Комитета на НАТО по равнопоставеността (NATO Committee on Gender Perspectives – NCGP) за периода 2015-2017 г. На годишната среща на Комитета българската кандидатура бе единодушно избрана с процедура на явно гласуване от представителите на страните-членки на НАТО. До поемане на председателството през 2015 г., в периода 2013-2015 г. българският представител изпълнява функцията на „избран председател“ (Chair-Elect) съвместно с настоящия председател в рамките на Изпълнителния комитет на Комитета на НАТО по равнопоставеността.

213. По линия на Комисията за равнопоставеността, семейството, жените и децата към

КНСБ и “Обществен женски парламент - 21 век” /ОЖП/ към КНСБ през отчетния период бяха организирани форуми, разглеждащи проблеми за: българската жена в обществено-политическия живот; глобализацията и влиянието ѝ върху положението на жените днес; межкултурното общуване като път за разбирателство между жените и за преодоляване на етническите конфликти; ролята на жената лидер и нейната позиция в условията на реструктуриране на отраслите и реформите в страната; осигуряването на равния шанс и равнопоставеността между жените и мъжете във всички сфери на обществения живот; включването на жените в управленски позиции на всички равнища и т. н.

214. На 4 октомври 2011 г. в София се състоя национална конференция на тема „Жените в политиката”, организирана от Конфедерацията на независимите синдикати в България, Комисията за равнопоставеността, семейството, жените и децата към КНСБ и ОЖП към КНСБ, в партньорство с Фондация “Фридрих Еберт”.

Formatted: Space After: 0 pt

Formatted: No bullets or numbering

Приоритетна проблемна област 8. Институционални механизми за напредъка на жените

215. Националният механизъм за равнопоставеност на жените и мъжете осъществява интегрирането на политиката за равнопоставеност на половете във всички политики. Той функционира на различни равнища на управление и има за цел да изразява ясно интересите на жените, както и да представлява групите на гражданското общество пред правителството, Народното събрание и международните институции.

216. На нивото на законодателната власт – Народното събрание, въпросите на равнопоставеността на половете се разглеждат от Комисията за правата на човека и жалбите на гражданите, както и от Комисията по труд и социална политика.

217. Националният механизъм по равнопоставеността на половете включва и националните институции по въпросите на равнопоставеността – Комисията за защита от дискриминация и Омбудсмана.

218. Комисията за защита от дискриминация (КЗД) е независим специализиран държавен орган за превенция и защита от дискриминация и за осигуряване равенство на възможностите. Комисията осъществява контрол по прилагането и спазването на Закона за защита от дискриминация и други закони, уреждащи равенство в третирането, и представя на Народното събрание годишен отчет за дейността си.

219. КЗД е специализиран орган за равенство по смисъла на антидискриминационното право на Европейския съюз⁸, създадена и функционираща в съответствие с Парижките принципи⁹ и Препоръка № 2 на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН) към Съвета на Европа.

220. Омбудсманът на Република България се застъпва с предвидените в закона

⁸ Директива 2000/43/ЕС, Директива 2002/73/ЕС, Директива 2004/113/ЕО, Директива 2006/54/ЕО.

⁹ Резолюция 1992/54 на Комисията за правата на човека, ООН, сега Съвет по правата на човека към ООН.

средства, когато с действие или бездействие се засягат или нарушават правата и свободите на гражданите от държавните и общинските органи и техните администрации, както и от лицата, на които е възложено да предоставят обществени услуги. Когато нарушението се отнася към правото на равно третиране по пол, потърпевшото лице може да се обърне към Омбудсмана.

221. Министерството на труда и социалната политика (Дирекция „Политика за хората с увреждания, равни възможности и социални помощи“, отдел „Равни възможности, антидискриминация и социални помощи“) е част от националния механизъм за равнопоставеност на половете, като отговаря за разработването и координирането на държавната политика по въпросите на равнопоставеността във всички области.

222. Националният съвет по равнопоставеността на жените и мъжете (НСРЖМ) е консултативен орган към Министерски съвет, който разработва и прилага националната политика за равенство между половете и е съставен от висши представители на изпълнителната власт, които работят в сътрудничество с правителствените органи и неправителствения сектор. С решения на Министерския съвет ежегодно се приемат Национални планове за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете (за периода 2005 – 2014 г.).

223. Националният съвет консултира Министерския съвет и обсъжда проектозаконали или подзаконови нормативни актове, дава становища по тях относно съответствието им с политиката по равнопоставеност на половете. Той подпомага изпълнението на важни проекти на социалните партньори и неправителствените организации в сферата на равнопоставеността на жените и мъжете на национално и областно ниво.

224. Националният съвет е под председателството на министъра на труда и социалната политика, а негови постоянни членове са заместник-министри от всички министерства, както и представители на Държавната агенция за закрила на детето, Държавната агенция за бежанците, Националния осигурителен институт и Националния статистически институт. Представители на други организации, научни институти, национални организации на социалните партньори или неправителствени организации, поканени за целта от председателя на Националния съвет, са негови асоциирани членове.

225. През 2014 г. беше изменен нормативният акт, регламентиращ работата на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет, като измененията целят засилване на ролята на Съвета и на участието на гражданското общество в него.

226. Националната комисия за борба с трафика на хора организира и координира сътрудничеството между съответните агенции и организации по прилагането на Закона за борба с трафика на хора. Тя определя и администрира прилагането на националната политика и стратегия за борба с трафика на хора. Работата на комисията е от изключително значение за осигуряване на взаимодействието и координацията между държавните и общинските органи, а така също между тях и неправителствените организации в тази област.

Formatted: Space After: 0 pt

Приоритетна проблемна област 9. Права на жените

227. Принципите на равнопоставеност и недискриминация са заложи в Конституцията на Република България. Кодексът на труда категорично забранява всякакви форми на дискриминация, привилегии, ограничения въз основа на пола и въвежда принципа на равно заплащане на труда на жените и мъжете. Антидискриминационни разпоредби във връзка с пола се съдържат в Закона за насърчаване на заетостта, Закона за социално подпомагане, Закона за висшето образование, Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и други. Семейният кодекс се основава върху принципа на "...равенство между мъжете и жените...". Кодексът за социално осигуряване въвежда принципите на задължителност и всеобщност на осигуряването и равнопоставеност на осигурените лица.

228. Наказателният кодекс квалифицира като престъпления срещу личността изнасилването, склоняването към проституция и трафика на хора, както и принуждаването към сексуални действия чрез използване на служебната или материална зависимост на лицето.

229. Законът за защита от дискриминация постига в голяма степен съответствие на достиженията на правото на ЕС в областта на равното третиране, равното заплащане, равнопоставеността по отношение на трудовата заетост, защитата на бременните жени и тежестта на доказателството.

230. Законът за борба с трафика на хора въвежда мерки за превенция и защитава жертвите на трафика на хора в съответствие с Конвенцията на ООН срещу международната организирана престъпност и допълнителния Протокол към Конвенцията за превенция, спиране и санкциониране на трафика на хора, особено на жени и деца.

231. Законът за защита от домашното насилие регулира отношенията, свързани с домашното насилие, и предоставя мерки за защита и помощ на пострадалите лица.

232. Според Закона за омбудсман Националният омбудсман и неговият заместник отговарят за разследване на нарушения на гражданските права и свободи от страна на държавните или общинските органи и тяхната администрация, в това число и от страна на лица, които предоставят обществени услуги.

233. През отчетния период бяха приети изменения в Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр.), насочени към осигуряване на равнопоставеност между жените и мъжете, и недопускане на дискриминация по признак „пол“:

234. По силата на чл. 7 „Не представлява дискриминация“, т. 7 „специалната закрила за бременни жени, жени в напреднал етап на лечение ин-витро и майки, установена със закон, освен ако те не желаят да се ползват от тази закрила и са уведомили писмено за това работодателя“.

235. В съответствие с чл. 27 от ЗЗДискр., „Разпоредбите на този раздел (Дискриминация при упражняване правото на труд) се прилагат и по отношение на дискриминацията на основата на пол при изпълнение на военната служба във въоръжените сили, освен за извършването на дейности и заемането на длъжности, при които полът представлява определящ фактор“.

236. Съгласно чл. 13, ал. 3 на ЗЗДискр. „Когато майката, която ползва отпуск за бременност и раждане или за отглеждане на дете, или лицето, което ползва отпуск по чл. 163, ал. 8 от Кодекса на труда или за отглеждане на дете, се върне на работа поради изтичане на отпуска или поради прекъсване на ползването му, има право да заеме същата длъжност или друга, равностойна на нея, и да се възползва от всяко подобрение на условията на труд, на което би имало право, ако не беше в отпуск“.

237. През 2012 г. в ЗЗДискр. бяха направени допълнителни промени, вкл. по транспониране на Директива 2010/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 юли 2010 г. за прилагане на принципа на равно третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, и за отмяна на Директива 86/613/ЕИО на Съвета.

238. В частност, в чл. 7, ал. 1 от ЗЗДискр. е създадена т. 19: „Не представлява дискриминация“: "Различното третиране на лицата при предприемане на мерки, имащи за цел инициативи, изключително или основно насърчаващи предприемачеството сред жените в случаите, когато те са недостатъчно представеният пол, или за предотвратяване или компенсиране на неизгоди в професионалната кариера."

239. Регламентира се като допустимо изключение от равното третиране на половете при приемането на позитивни мерки, свързани с насърчаване на предприемачеството сред жените, по смисъла на чл. 157, параграф 4¹⁰ от Договора за функционирането на Европейския съюз, предвиждащ специфични придобивки за улеснение на упражняването на професионална дейност от недостатъчно представения пол или да предотврати или да компенсира неизгоди в професионалната кариера.

240. В чл. 37 от ЗЗДискр. се създават ал. 2 и 3: „(2) Не се допуска дискриминация на основата на признаците по чл. 4, ал. 1 в публичния или реалния сектор, пряко или непряко, свързана с извършването на стопанска дейност, включително по отношение на създаването, оборудването или разширяването на стопанска дейност или на започването или разширяването на всякаква друга форма на такава дейност.“ „(3) В дейностите по ал. 2 отхвърлянето или понасянето от дадено лице на поведение, което съставлява тормоз или сексуален тормоз, не могат да послужат за основание при вземането на решение, което засяга това лице.“ [чл. 4 от Директива 2010/41/ЕС]

241. През 2011 г. е разкрита гореща телефонна линия в Министерство на отбраната за сигнали, жалби и оплаквания от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

[242.](#) Комисията за равнопоставеността, семейството, жените и децата към КНСБ и “Обществен женски парламент – 21 век” проведе широка кампания срещу дискриминацията на работното място, при която бяха използвани съвременни информационно-технологични методи за информиране на жените в КНСБ. През 2009 г. жените, отговарящи за регионалните структури, получиха по електронен път на български език “Наръчник за недопускане на дискриминация на работното място”.

Formatted: Font color: Custom Color(0;0;10)

¹⁰ За да се осигури на практика пълна равнопоставеност между мъжете и жените в професионалния живот, принципът за равно третиране не е пречка всяка държава-членка да запази или да приеме мерки, предвиждащи специфични придобивки за улеснение на упражняването на професионална дейност от недостатъчно представения пол или да предотврати или да компенсира неизгоди в професионалната кариера.

Приоритетна проблемна област 10. Жените и медиите

243. Българското законодателство задължава доставчиците на медийни услуги, при осъществяването на своята дейност, да се ръководят от принципите за недопускане на предавания, които противоречат на добрите нрави, накърняват човешкото достойнство на отделни лица, внушават нетърпимост между гражданите или подбуждат към ненавист въз основа на полов признак (чл. 10, т. 5 от Закона за радиото и телевизията).

244. Контролният орган по прилагане на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) - Съветът за електронни медии (СЕМ) системно наблюдава проявите на различен вид дискриминация, като отделя особено внимание на въпросите, свързани с равнопоставеността на половете, и участва в различни инициативи при реализирането на политиката в тази сфера.

245. СЕМ осъществява взаимодействие с различни органи и организации по конкретни теми, свързани с равнопоставеността на половете. СЕМ си сътрудничи с Комисията за защита от дискриминация и Етичната комисия към Националния съвет за саморегулация¹¹ по повод на сигнали получени в Съвета или в Комисията, както и с неправителствени организации.

246. От 2009 г. до началото на 2014 г. инспекторите в СЕМ са извършили фокусиран мониторинг по редица теми, свързани с актуални събития. Специално наблюдение по темата “Равнопоставеност на половете” е осъществено през периода 28 март 2013 г. – 10 април 2013 г. От фокусирания мониторинг върху съдържанието на отделни предавания, включително на търговските съобщения в 13-те програми, обект на наблюдението, са направени следните изводи: доставчиците на медийни услуги прилагат подход на равнопоставеност на половете – като участници в отделните предавания, в съотношението мъже–жени в качеството им на водещи; в мониторираните програми не са установени реклами с подчертано сексистко и дискриминационно отношение, които да представят жената в подчинена позиция спрямо мъжа. СЕМ прави заключението, че липсва обвързан със стереотипи образ на жената в наблюдаваните програми.

247. През периода 2009 г. – 2013 г. Съветът е сезирал многократно Националния съвет за саморегулация (НСС) за излъчвани търговски съобщения. Запитванията по три от рекламните клипове са свързани с използването на сексуални стереотипи и Етичната комисия към НСС се е произнесла с решения по тях.

248. Връзка със стратегическата цел “Поощряване на балансиран и необвързан със

¹¹ Националният съвет за саморегулация (НСС) е сдружение с нестопанска цел в обществена полза. Членове на НСС са представители на рекламната индустрия: рекламодатели, рекламни агенции, медии, рекламни специалисти и други физически и юридически лица или браншови и други асоциации и сдружения, които доброволно приемат целите и устава на НСС.

Formatted: List Paragraph, Left, No bullets or numbering, Tab stops: Not at -1,27 cm

Formatted: No bullets or numbering

стереотипи образ на жените в медиите” има и извършеният през 2013 г. сравнителен анализ на образа на жената в рекламите в страните-членки на ЕС и в България – материал, който съдържа практики на европейски страни и техни решения по използването на стереотипи 2013 г.

249. В различни предавания, включително в новинарски емисии, е била разглеждана темата „домашно насилие срещу жени и срещу деца”, но в СЕМ не е водена специална статистика за броя на тези предавания.

250. Като цяло журналистическата професия в България е силно феминизирана. Ключови постове в ръководствата на доставчици на медийни услуги с голямо обществено влияние са заемани от жени.

Приоритетна проблемна област 11. Жените и околната среда.

251. В България не се прилагат специфични национални или местни индикатори за наблюдение на равнопоставеността на половете и овластяването на жените в областта на околната среда. Същевременно, политиката по равнопоставеността на жените и мъжете е хоризонтална политика, която се прилага от всички държавни институции, включително в областта на околната среда.

252. През последните 10-15 години при назначенията на ръководни постове на най-високо, високо и средно ниво в системата на Министерството на околната среда и водите се наблюдава равнопоставеност на половете и дори преобладаващо заемане на позициите от жени. Настоящият министър на околната среда и водите е жена.

253. По отношение на възникващи приоритети на основата на опита от изпълнението на Целите на хилядолетието за развитие, в глобален мащаб равенството на половете и овластяването на жените следва да е сред приоритетните области на бъдещите Цели за устойчиво развитие, като се съобразят взаимовръзките с други области, в т.ч. води (универсален достъп до водоснабдяване и канализация), енергия и изменение на климата, сигурност на прехраната, здравеопазване, образование, премахване на бедността и др.

254. В периода 2008-2013 г. се изпълнява Националната програма за действие по околна среда и здраве. Приоритет в изпълнението на програмата са дейностите, насочени към опазване и възстановяване на детското здраве. Сред осъществените дейности в посочения период са проучване на влиянието на целодневното обучение при ученици от I клас; проучване на здравния риск от злокачествени образувания на кожата в средната и горната училищна възраст и разработена е географска карта на риска в България; разработени са методически указания, плакати, информационни материали и др. във връзка с предотвратяване на детския травматизъм и др.

Formatted: Space After: 0 pt

Приоритетна проблемна област 12. Момичето.

255. През 1991 г. Република България ратифицира Конвенцията на ООН за правата на детето, а през ноември 2001 г. - Факултативния протокол относно участието на деца във въоръжен конфликт и Факултативния протокол относно търговията с деца, детската проституция и детската порнография. България предприе и целенасочена политика за синхронизиране на вътрешното си законодателство с тези основни международни

документи.

256. Законът за закрила на детето (ЗЗДет.), приет през 2000 г., се основава на един от основните принципи в Конвенцията на ООН, че правата на детето представляват основна част от правата на човека като цяло, че детето е правен субект, а не пасивен обект на грижите на държавата и обществото и защитата на децата от дискриминация изисква гарантиране на основните права на детето във всички сфери на обществения живот за всички групи деца, съобразно възрастта, социалния статус, физическо, здравословно и психическо състояние, като се осигурява на всички деца подходяща икономическа, социална и културна среда, образование, свобода на възгледите и сигурност. За дете ЗЗДет. определя всяко дете ненавършило 18 годишна възраст.

257. ЗЗДет. създаде условия за провеждането на реформа в областта на грижите за всички деца в България, чрез създаването на нова институционална рамка, която включва централен орган - Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) и местни органи за провеждане на политиката за закрила на детето в общините - дирекции "Социално подпомагане", към които са създадени отдели за закрила на детето.

258. През 2008 г. Народното събрание на Република България прие основния политически документ, който определи приоритетните направления и действия за подобряване благосъстоянието на децата в България през следващите десет години - Националната стратегия за детето 2008-2018 година. Стратегията определи правото на идентичност и защитата срещу дискриминация като една от основните дейности за обезпечаване на ефективното упражняване на правата и подобряване качеството на живот на децата като условие за свободното и пълноценното им личностно развитие. При изработването на Стратегията бе обърнато специално внимание на факта, че една от уязвимите групи, чиито права се нарушават, е тази на децата момичета.

259. Превенцията на насилието и всички форми на експлоатация или злоупотреба с деца, вкл. децата момичета, както и оказването на защита, подкрепа и реинтеграция на жертвите, е сред водещите приоритети в държавната политика за закрила на детето. ЗЗДет. осигурява специална закрила от страна на държавата по отношение на всяко дете в риск (~~чл.5~~) и регламентира правото на всяко дете на закрила срещу въвличане в дейности, неблагоприятни за неговото физическо, психическо, нравствено и образователно развитие; всяко дете има право на закрила срещу нарушаващите неговото достойнство методи на възпитание, физическо, психическо или друго насилие и форми на въздействие, противоречащи на неговите интереси; всяко дете има право на закрила срещу и използване за просия, проституция, разпространяване на порнографски материали и получаване на неправомерни материални доходи, както и срещу сексуално насилие (чл.11 от ЗЗДет).

260. В Република България не съществуват обичаи и традиции, свързани с насилие и осакатяване на деца (вкл. генитално осакатяване на момичета). Не се поставя разлика на основание на пола при дефиницията на «насилие над дете», съгласно Правилника за прилагане на ЗЗДет. Някои престъпления обаче регламентирани в Наказателния кодекс (НК) се отнасят само до деца от женски пол – изнасилване на лице от женски пол, ненавършило 14 годишна възраст (чл.152, ал.4 от НК) и ненавършило 18 г. възраст (чл.152, ал.2 от НК); отвлечане с цел принудително встъпване в брак на непълнолетна (чл. 177, ал.2 НК).

261. В НК е криминализирано насилието над деца от родители, кръвосмешението, престъпления, извършени от родилка спрямо новородено дете, убийство от родител/настойник.

262. Минималната възраст за валидно сексуално съгласие е 14 години и е еднаква за момичета и за момчета. Съгласно НК, съвкупления с деца ненавършили 14 годишна възраст са наказуеми. Също така е наказуемо, ако пълнолетно лице (над 18 години) осъществи сексуален контакт с лице над 14 години, което не разбира свойството и значението на извършеното. Наказуеми са блудството с дете и изнасилването на дете, склоняването към проституция, принуждаването на малолетно и непълнолетно лице към проституция, свеждането към блудствени действия или съвкупление с малолетно и непълнолетно лице, отвличането на лице от женски пол с цел да бъде предоставено за развратни действия, отвличане с цел лицето да бъде изведено извън границите на страната, инкриминиран е трафика на хора (включително спрямо лице ненавършило 18 г.). За престъпление се счита самоволното прибиране или задържане на чуждо дете, ненавършило четиринадесет години (чл.185, ал.1 от НК), както и ако това е станало с насилие, заплашване или измама или с намерение да използва детето за користни или безнравствени цели (чл.185, ал.2 от НК). Криминализирано е съзнателното използване на услугите на непълнолетно дете, което проституира” (чл.154а от НК).

263. През месец март 2010 г. по инициатива на министъра на труда и социалната политика беше подписано Споразумение за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури и органите за закрила на детето при случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и при кризисна ситуация.

264. Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД), като национален орган за координиране на политики и дейности за детето, разработи „Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция”.

265. Основната цел на Координационния механизъм е да бъдат обединени ресурсите и усилията на ангажираните партньори за осигуряване на ефективна система за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и в случаите, при които е необходима кризисна интервенция. Чрез Координационния механизъм се цели да бъде постигнат необходимият единен подход от страна на различни български институции при предприемането на съгласувани действия в случаи на насилие и злоупотреба с дете. Този механизъм ясно разграничава отговорностите на отделните институции за ефективна съвместна работа, включително и за предприемането на мерки срещу възможно повторение на насилието и злоупотребата с деца.

266. От създаването си през 2001 г., Държавната агенция за закрила на детето събира информация за броя и профила на децата, преживели насилие, което позволява да се следят процесите в тяхното развитие, да се очертаят тенденции и съответно да се предприемат адекватни мерки за превенция на насилието и закрила на децата. Като основен инструмент за набиране на информация е използваната специално разработена информационна карта, която се попълва от всички отдели, които осъществяват дейностите по закрила на детето на общинско ниво. Въпросите в картата включват основни показатели по случаите на насилие над деца, по които работят социалните работници през отчетния период.

267. През 2009 г. подадените сигнали за насилие над дете са 1 828, от които 1203 са станали случаи и са предприети мерки от отделите за закрила на детето. Общият брой случаи на деца, жертва на насилие, по които са работили социалните работници от отделите за закрила на детето в страната, е 1539. Най-висок е дялът на пренебрегването като вид насилие – 599 случая или 39% от общия брой случаи на насилие през годината.

268. През 2009 г. в ОЗД са регистрирани общо 477 случая на физическо насилие, което представлява 31% от всички случаи на насилие през периода. Близо 18,6% (287) от случаите на насилие, по които ОЗД са работили през годината, се отнасят до психическо насилие. Общият брой на регистрираните случаи на сексуално насилие над деца през 2009 г. е 176 или 11,4% от общия брой случаи на насилие.

269. През 2010 г. в ОЗД и ОСЗ са получени 2881 сигнала за насилие над деца. След проучване и оценка на подадените сигнали за 1529 деца са отворени случаи. Около 81-83% от общия брой на случаите на насилие над деца е извършено в семейна среда. Запазва се и съотношението в частта извършител на насилието, като най-голям е дялът на родителите – около 70%, като за всички останали опции дялът е под 7%.

Пол	Брой деца	Относителен дял
- момичета	1113	51,6%
- момчета	1042	48,4%
Общо	2155	100%

Разпределение на сигналите по вид насилие

Вид на насилието	Брой деца	Относителен дял
- физическо	691	32,1%
- сексуално	253	11,7%
- психическо	409	19%
- пренебрегване	802	37,2%
Общо	2155	100 %

270. През 2011 г. в ОЗД и ОСЗ са получени 2773 сигнала за насилие над деца. След проучване и оценка на подадените сигнали за 1464 деца са отворени случаи, т.е. около 52,8% от сигналите стават случаи.

Разпределение на случаите по вид

Вид на насилието	Брой деца	Относителен дял
- физическо	713	32,8%
- сексуално	354	16,3%
- психическо	382	17,6%
- пренебрегване	726	33,4%
Общо	2175	100 %

Разпределение на случаите по пол на децата, преживели насилие

Пол	Брой деца	Относителен дял
- момичета	1174	54%
- момчета	1001	46%

271. През 2012 г. подадените сигнали за насилие над дете са 2903, от които 2 127 са станали случаи и са предприети мерки от отделите за закрила на детето.

Общ брой случаи	2127		
	%	Брой случаи	%
Психическо	18	413	19,4
Физическо	33	781	36,7
Сексуално	16	324	15,3
Пренебрегване	33	609	28,6

272. През 2011 г., по данни на Регионални дирекции „Социално подпомагане” (РДСП), са получени 2 505 сигнала за дете в риск или жертва на насилие. Екипите са работили по 814 случая на деца, жертви на насилие. Според вида насилие, най-много случаи са свързани с negliжиране на децата в семейството, а на второ място е физическото насилие.

273. През 2012 г., по данни на РДСП, общият брой на сигналите, по които се е събирал мултидисциплинарният екип от задължително представените участници, определени в Координационния механизъм, е 817. Половината от тези сигнали са свързани с физическо насилие, 16,5 % се отнасят за сексуално насилие, 13,5 % за психическо насилие и 20 % за пренебрегване. Общият брой реални случаи на насилие над дете, по които са работили създадените мултидисциплинарни екипи е 661, като 46 % от тях са свързани с физическо насилие, 18 % със сексуално насилие, 12 % с психическо насилие и 24 % от случаите се отнасят за пренебрегване на жизнени нужди на дете.

274. В работата по половината от тези случаи е имало необходимост и са взели участие и алтернативно представените страни, като в 28,5 % от случаите са участвали представители на образователните институции, а в 16 % са участвали лични лекари на децата. Критично събитие през годината, изискващо кризисна интервенция, е възникнало на територията на 1/3 от РДСП. Описанието на ситуациите, възприемани като кризисно събитие, което изисква специализирана психологическа помощ, обхваща широк кръг от прояви на насилие, травматични ситуации, инциденти.

275. В резултат на проведените обучения и натрупания практически опит социалните работници професионално разграничават отделните инциденти от случаите на насилие, когато детето има нужда от закрила и развиват капацитет да работят с децата и техните семейства. Този факт обяснява известното намаляване на случаите на насилие над деца след 2004 година. В същото време, световната практика показва, че когато една система работи добре, това води до увеличаване броя на случаите, за които се сигнализира и по които се работи, което обяснява последващото покачване на случаите на насилие над деца през следващите години, за да достигне през 2012 г. бройката от 2127 случая на

деца, жертва на насилие, по които са работили социалните работници от отделите за закрила на детето в страната.

276. От 2005 г. българските институции обединиха усилията си и създадоха Координационен механизъм, който улеснява комплексното, бързо и ефективно проследяване на всеки конкретен случай, свързан с непридружени деца и трафик на деца в страната и чужбина.

277. Координационният механизъм получи международна подкрепа, посочва се като добра практика за взаимодействие в разрешаването на отделните случаи, както и подобрява сътрудничеството на институциите в международен план с оглед постигане на най-добрия интерес на децата.

278. Данни за броя на случаите на непридружени български деца в чужбина и деца жертви на трафик, по които ДАЗД е работила по години:

	2009	2010	2011	2012
Брой регистрирани случаи	31	48	47	66
Брой репатрирани деца от чужбина в България	16	11	12	24
Брой предложения за налагане на административна мярка по чл. 76 а от ЗБЛД /от март 2006 г./	31	32	33	42

279. Председателят на ДАЗД предлага на министъра на вътрешните работи становище за налагане на мярка по чл.76а от Закона за българските лични документи (ЗБЛД), според който, когато има достатъчно данни за въвличането и използването на децата за придобиването на неправомерни доходи, не се разрешава тяхното напускане на България за срок до 2 години. Тази мярка се използва за превенция на последващо извеждане и въвличане на децата в трафик на хора.

280. През ноември 2007 г. Държавната агенция за закрила на детето, съвместно с представителството на УНИЦЕФ в България, стартира пилотен проект за Гореща телефонна линия за деца 0800 19 100. Горещата телефонна линия постави началото на телефонното консултиране на деца в национален мащаб, с безплатен достъп и съгласно принципите на конфиденциалност и анонимност.

281. През октомври 2009 г. се осъществи преход към Националната телефонна линия за деца с единен европейски номер 116 111. Линията предоставя информиране, консултиране и помощ на деца, съгласно чл. 17а, ал. 1, т. 17 от Закона за закрила на детето. От самото стартиране на телефонната линия държавата осигурява финансовата издръжка, управлението се извършва от външен изпълнител чрез избор съгласно Закон за обществените поръчки.

Статистика за периода 2009-2013 г. съгласно постъпилите обаждания на Националната телефонна линия за деца 116 111:				
Период/година	Общ брой проведени консултации	Проведени консултации във връзка с	Проведени консултации с	Изпратени сигнали за деца в риск към отделите за закрила на детето

		насилие			
			момичета	момчета	
14.10.09- 31.12.09	3 671	445	57 %	43%	49
2010	13 695	1 047	52%	48%	235
2011	17 368	865	8 235	6 620	295
2012	19 541	779	9 980	7 261	279
2013	20 358	797	10 509	7 494	408

282. Доставчиците на медийни услуги са длъжни да спазват правата на децата, уредени в Закона за закрила на детето и в други нормативни актове, като при осъществяването на своята дейност са длъжни да не допускат участие на деца в предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, и да се ръководят от принципите в чл.10 от Закона за радиото и телевизията.

283. През месец октомври 2011 г. Съветът за електронни медии прие Критерии за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Критериите за оценка на съдържание са показателите, по които се оценява съответствието на програмите и техните елементи (аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание) с изискването на разпоредбата на чл.17а от Закона за радиото и телевизията с цел защита на правата и интересите на децата през цялото времетраене на програмите.

284. СЕМ обръща специално внимание върху предаванията с потенциално вредно въздействие върху детската аудитория. Съветът е в обвързана компетентност с Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД). До Агенцията са отправяни искания за становища във връзка с участието на деца в предавания. По някои от тях ДАЗД е съставила актове за нарушение на чл. 11а от Закона за закрила на детето.

285. Грижата за здравето на децата е една от приоритетните дейности в здравната политика на правителството. В тази посока са разработени и се прилагат редица нормативни документи и се провеждат многопосочни дейности.

286. Качеството на медицинската помощ се основава на медицински стандарти, утвърдени по реда на Закона за лечебните заведения и Правилата за добра медицинска практика, приети и утвърдени по реда на Закона за съсловните организации на лекарите и лекарите по дентална медицина. Осигурено е право на достъп на всички деца до 18-годишна възраст (и след навършване на тази възраст, ако продължават образованието си – до 26-годишна възраст, а ако са недееспособни или трайно нетрудоспособни - независимо от възрастта) до медицинска помощ, до профилактични прегледи и изследвания, като за целта, в изпълнение на Закона за здравното осигуряване, здравноосигурителните им вноски се заплащат от републиканския бюджет.

287. С Наредба № 26 на МЗ за предоставяне акушерска помощ на здравно неосигурени

жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни жени се осигурява неонатален скрининг за всички новородени деца по три тежки наследствени заболявания (фенилкетонурия, хипотиреоза и вродена надбъбречнокорова хиперплазия). Лечението на диагностицираните с тези заболявания деца започва веднага след поставянето на диагнозата в неонатална възраст, като по този начин им се осигурява пълноценен живот.

288. С Наредба № 39/2004 г. на МЗ за профилактичните прегледи и диспансеризацията е регламентиран обхватът на задължителните прегледи и изследвания, на които подлежат децата в различните възрастови периоди. Прегледите за профилактика и диспансеризация се осигуряват безплатно от общопрактикуващите лекари и педиатрите-специалисти от извънболничната медицинска помощ.

289. В Приложение № 17 на Националния рамков договор за медицински дейности е регламентиран основният пакет медицински дейности, които се извършват безплатно от лекаря-специалист по педиатрия и общопрактикуващия лекар по програма „Детско здравеопазване“ в рамките на Закона за здравното осигуряване.

290. Лечението на децата в лечебни заведения за болнична помощ, в рамките на задължителното здравно осигуряване, също е безплатно за пациента, като се провежда по клинични пътеки и клинични процедури, съгласно Наредба № 40 за определяне на основния пакет здравни дейности, заплащан от Националната здравноосигурителна каса. По клинични пътеки се осигурява лечението на децата от раждането им, по отношение на остри и хронични заболявания, както и медицинска рехабилитация.

291. За подпомагане на семейството при отглеждане на деца до тригодишна възраст и за осигуряване на тяхното нормално физическо и психическо развитие, се създават детски ясли и детски кухни. Детските ясли са организационно обособени структури, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание и обучение на деца от тримесечна до тригодишна възраст. Детските кухни са организационно обособени структури, в които медицински и други специалисти приготвят, съхраняват и предоставят храна за деца до тригодишна възраст. С Наредба № 3/2007 г. на МЗ за здравните изисквания към детските градини са регламентирани нормативните изисквания към този вид обекти.

292. С разпоредбите на Закона за здравето и Наредбата за медицинската експертиза (2010 г.) се урежда медицинската експертиза на деца до 16-годишна възраст в случаите, когато на територията на съответната област няма разкрити детски експертни лекарски комисии. При тези случаи експертизата на вида и степента на увреждане на деца до 16-годишна възраст се извършва от ТЕЛК/НЕЛК, с участието на специалист по детски болести.

293. Изискванията на Наредба № 2/2013 г. за здравословно хранене на децата на възраст от 0 до 3 години в детските заведения и детските кухни се прилагат за организираното хранене в детски ясли, домове за медико-социални грижи за деца, дневни центрове и центрове за настаняване от семеен тип, в които се предоставят социални услуги в общността на деца на възраст от 0 до 3 години, както и за приготвянето на храна в детските кухни.

294. Изискванията на Наредба № 6/2011 г. на МЗ за здравословно хранене на децата на възраст от 3 до 7 години в детски заведения се прилагат за организираното хранене в детските градини; специализираните институции за предоставяне на социални услуги за деца, в които се отглеждат деца на възраст от 3 до 7 години (домове за деца, лишени от родителска грижа, домове за деца с физически увреждания и домове за деца с умствена изостаналост); детските лагери за деца на възраст от 3 до 7 години. Изискванията на тази наредба се прилагат и в училищата по отношение на организираното хранене на децата от подготвителните групи, при целодневна организация на предучилищната подготовка.

295. С Наредба № 37/2009 г. на МЗ за здравословно хранене на учениците се уреждат изискванията за осигуряване на здравословно хранене на учениците, организирано в ученически столове и бюфети на територията на училищата, общежитията и бази за спорт, отдих и туризъм на учениците.

296. С Наредба № 3/2000 г. на МЗ за здравните кабинети в детските заведения и училища се урежда организацията и дейността на здравните кабинети, разкрити в детските заведения и училищата. Основните дейности, които се реализират в здравните кабинети, са медицинско обслужване на спешните състояния при деца и ученици и дейности по профилактика и промоция на здравето. Предстои издаване на нова Наредба за устройството и дейността на здравните кабинети и здравните изисквания към тях (след приемане и влизане в сила на предложените съответни промени в Закона за здравето), като целта на промяната е да се даде възможност на медицинските специалисти в здравните кабинети да разширят дейността си по отношение на дейности, свързани с подпомагане процеса на наблюдение и лечение на деца с хронични заболявания.

297. Сред стратегически мерки, отнасящи се до закрилата на детското здраве, са тези за забрана на тютюнопушене на закрити обществени места и някои открити обществени места.

298. В Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в Република България 2008 – 2015 г. са разписани подходящи здравни услуги, които да обхванат проблемите, свързани с предпазване от СПИН и ХИВ при младите хора от различни възрастови периоди; услуги за подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве като нежелана бременност, предотвратяване на рисковото сексуално поведение и последиците от него, както и намаляване на здравните и социални последици при употребяващите инжекционно наркотични вещества.

299. Основната цел на националната политика по отношение на ХИВ/СПИН е да не се допусне епидемия от заболяването. За измерване на напредъка в постигането на целта, страната проследява показателя за разпространение на ХИВ сред една от целевите групи на националната политика - младите хора на възраст 15-24 години, като показателна група за цялото население.

300. Запазване на нивото на разпространение на ХИВ под 1% в тази група е резултат от предприетите дългосрочни и ефективни мерки за превенция на ХИВ и СПИ и промоция на здраве сред младите хора, в изпълнение на Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции (СПИ) 2008-2015. Министерството на здравеопазването предприема мерки за гарантиране на равен

достъп на всички деца и млади хора до адекватна, съвременна и научна информация в тези сфери; услуги, подходящи за младите хора и достъп до надеждни презервативи, контрацептиви и други средства.

301. С Наредба 47/2009 г. на МЗ за условията и реда за изследване, съобщаване и отчет на заразеност с вируса на синдрома на придобитата имунна недостатъчност се предлага скринингово изследване за заразеност с ХИВ на: бременните жени, включително и в случаите на прекъсване на бременност; бременни жени - при установяване на бременността или 1-ва – 12-та гестационна седмица и 29-та- 40-та гестационна седмица от бременността; родилките, които не са изследвани за заразеност с ХИВ по време на бременността; лицата, потърсили медицинска помощ в областта на акушерството и гинекологията; лицата, посещаващи кабинети за сексуално здраве.

302. Като неразделна част от националната програма за ХИВ/СПИН, от началото на 2004 г. се изпълнява Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” с финансова помощ от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария. Това е най-масабната здравна програма в България. Програмата достига с пакет специфични услуги за превенция на ХИВ следните групи в най-висок риск: инжекционно употребяващи наркотици, проституиращи жени и мъже, ромска общност, лица, лишени от свобода, мъже, които правят секс с мъже, млади жени и мъже и хора, живеещи с ХИВ/СПИН.

303. Дейностите се изпълняват на национално и местно равнище в 21 общини, в партньорство с изградена мрежа от над 50 неправителствени организации, предоставящи здравни и социални услуги на лицата от най-уязвимите групи. В реализирането на програмите участват над 120 изпълнители на дейности като общини, университети, регионални здравни инспекции, лечебни заведения. Изградени са 32 нископрагови центрове за предоставяне на превантивни услуги на най-уязвимите лица. Подкрепено е функционирането на 19 кабинети за анонимно консултиране и изследване за ХИВ/СПИН (КАБКИС) на територията на 15 общини. Освен съществуващите КАБКИС, финансово се подкрепя и функционирането на 17 мобилни кабинета към неправителствени организации.

304. Услугите, предоставяни по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” са доброволни, безплатни за клиентите, анонимни, подходите са недискриминиращи, съответстват на международните стандарти за качество и защита на човешките права и отговарят на специфичните нужди на всяка група. Основният начин за достигане на уязвимите групи е чрез работа на терен, когато услугите се предоставят там, където хората от целевите групи живеят или работят. Много момичета и жени вземат реално и активно участие в изпълнението на програмата, като координатори или сътрудници на терен към екипите на неправителствените организации. С цел улесняване достъпа на жените до услугите по анонимно и безплатно консултиране и изследване, се предлагат мобилни медицински услуги на работни места с преобладаващи женски колективи. Осигуряват се допълнителни консултации по диагностика и лечение на сексуално предавани инфекции, консултации по въпросите на репродуктивното здраве и семейното планиране. Процентното съотношение на мъже към жени, които са получили услуги от КАБКИС през последните години, са относително еднакви (с разлика до 1-2%).

305. По отношение на намаляване на уязвимостта към ХИВ на младите хора в най-

голям риск се осъществяват дейности от младежките клубове в 18 областни града, с подкрепата на Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария. Всички организации разпространяват презервативи и здравно-образователни материали (ЗОМ). В организациите членуват над 500 доброволци, които взимат активно участие в организиране на летни АНТИСПИН кампании на територията на страната. Задачата на 18-те НПО е да създадат и поддържат общински клубове от обучители на връстници и в рамките на този подход да достигат до младите хора в риск, чрез работа на терен и специализирани обучения по подхода „връстници обучават връстници” и до младите хора в регионите чрез кампании за повишаване на информираността, промяна на поведението и безопасни поведенчески избори, вкл. употреба на презерватив. Част от регулярната работа на доброволците-обучители на връстници към клубовете на 18-те НПО, подполучатели по Компонент 7 на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, е да посещават специализирани институции за деца и юноши, където да водят здравнообразователни занятия, да предоставят информационни материали и презервативи, да консултират и насочват за изследване. Внедрени са 3 добри практики при предоставяне на младежки услуги: работа на терен за предоставяне на специфични услуги за превенция на ХИВ/сексуално предавани инфекции и промоция на сексуално и репродуктивно здраве сред млади хора в риск извън училище; изграждане и поддържане на общински клуб/център за обучители на връстници сред млади хора в риск; изграждане и поддържане на мрежа от обучители на връстници и предоставяне на обучение на връстници от връстници извън училище. Ежегодно се организират и провеждат обучения за работа по подхода „Връстници обучават връстници”.

306. България е определила и като национален приоритет контрола върху туберкулозата. Българското правителство изпълнява широкомащабна национална политика за контрол на туберкулозата чрез изпълнението на Национална програма за превенция и контрол на туберкулоза за периода 2012-2015 г. Всяка година се осигуряват съвременни диагностикуми за туберкулоза. Министерството на здравеопазването осигурява безплатно противотуберкулозни лекарствени продукти за лечение на туберкулоза и профилактика на Латентната туберкулозна инфекция за всички лица, независимо от здравния и социалния им статус. Осъществяват се специфични дейности по превенция на туберкулозата сред групите в риск, в т.ч. лица лишени от свобода; ромска общност; лица с наркотична зависимост; лица с алкохолна зависимост; бежанци и лица, търсещи убежище; мигранти; деца на улицата и млади хора в риск; хора, живеещи с ХИВ/СПИН. Постигнатите резултати са: 1) намаляване на заболяемостта от туберкулоза, която се измерва чрез броя на новооткритите случаи годишно, от 37,1 на 100,000 през 2007 г. до 26,6 на 100 000 население през 2012 г.; 2) задържане на нивото на успешен изход от лечението на пациентите с активна белодробна туберкулоза с бацилоотделяне над 85%.

307. В Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България за периода 2012-2015 г. – Оперативна цел 5 формулира основните дейности по отношение контрола и превенцията на туберкулозата при децата, а именно - обучение на специалисти по детска пневмология и фтизиатрия по проблемите на туберкулозата при децата; ранна диагностика на туберкулозата в детска възраст; осигуряване на материална база с адекватни мерки за инфекциозен контрол за стационарно лечение на деца с туберкулоза, включително мултирезистентна туберкулоза (MDR-TB); мониториране на лечението на децата с туберкулоза; контролирана химиопрофилактика при деца с латентна туберкулозна инфекция (ЛТБИ); специфична имунопрофилактика с ваксината БЦЖ.

308. Националната стратегия за борба с наркотиците 2009-2013 г. поставя стратегическите задачи за намаляване на предлагането на незаконни наркотични вещества и прекурсори, чрез повишаване ефективността на правоприлагащите и контролните органи, засилване на превантивните действия срещу престъпления, свързани с наркотици, както и ефективно сътрудничество в рамките на съвместен подход. Стратегията е насочена основно към младите хора, поради установеното нарастване употребата на наркотични вещества сред младите хора и най-вече сред учениците.

309. В таблица 1 по-долу са представени данни за установената трайна тенденция за намаляване на смъртността при деца на възраст до 1 година общо, в градовете и селата в периода от 2009 г. досега, което се дължи на прилаганите добри практики свързани с грижите за детското здраве.

Таблица 1. Намаляване на смъртността при деца на възраст до 1 година в периода от 2009 г. досега:

Години	Общо	В градовете	В селата
Брой			
2009	729	468	261
2010	708	461	247
2011	601	412	189
2012	536	368	168
На 1000 живородени			
2009	9.0	7.7	12.9
2010	9.4	8.1	13.4
2011	8.5	7.7	10.8
2012	7.8	7.1	9.6

Section 3 Data and Statistics

310. За една част от посочените области като „Жени и бедност“, Образование и обучение на жените“, „Жени и здраве“ и др. са използвани статистически данни, източник на които е Националният статистически институт (НСИ). По отношение на областта „Жени и здраве“, през есента на 2014 г. ще се проведе второто „Европейско здравно интервю“, което ще даде възможност да се проследят тенденциите в здравословното състояние на жените и мъжете.

311. По отношение на областта „Насилие срещу жените“, към настоящия момент НСИ събира, обработва и разпространява данни за извършените престъпления по: изход на делата; престъпления, завършили с осъждане; осъдени лица с влязла в сила присъда. НСИ разполага с данни за престъпленията и осъдените лица по чл. 152 от НК (изнасилване). Не се събират данни за жертвите на насилие и връзката с извършителя, както и за жестокостта и честотата на извършване на насилието.

312. През 2008 г. НСИ участва в обсъждането на международните сравнителни

показатели за всички форми на насилие по отношение на жените. През 2008 г. списъкът на показателите беше разширен, като включи всичките данни по пол, свързани с компенсациите и субсидиите от социалното осигуряване, включително и за родителския отпуск, с цел мониторинг на равенството между половете, като се въведоха от НСИ и Евростат социално-осигурителни данни по пол.

313. Във връзка с подготовката на World development program for gender statistics¹² статистиката по пол в България беше преразгледана и от 2008 г. тя предоставя всички данни по пол, които си изискват от Икономическата комисия за Европа на ООН.

314. Статистическите данни на Комисията за защита от дискриминация отразяват образуваните производства пред КЗД за защита от дискриминация на признак „пол“, за множествена дискриминация с включен признак „пол“, както и за сексуален тормоз, класифицирана по години за периода 2009 – 2013 г.

315. В КЗД, за периода 2009-2013, образуваните преписки по защитения признак „пол“ са 113. 46 от тях са разгледани от Втори постоянен заседателен състав на КЗД, специализиран по признаците: „пол“, „човешки геном“, „упражняване право на труд“, „синдикална принадлежност“.

316. 67 от общо 537 преписки, разгледани от петчленен разширен заседател състав, за множествена дискриминация са с включен защитен признак „пол“. В комисията за защита от дискриминация за същия период са разгледани 16 производства за сексуален тормоз.

Таблица 1: Статистика за образувани преписки пред КЗД по защитен признак „пол“ в периода 2009 - 2013 по години и състави:

Признак пол	2009	2010	2011	2012	2013
Втори постоянен специализиран заседателен състав	6	10	10	12	8
5 членен разширен заседател състав	3	13	26	11	14

Таблица 2: Статистика за образувани преписки пред КЗД за сексуален тормоз в периода 2009-2013 г.

Година	2009	2010	2011	2012	2013
Сексуален тормоз	0	4	5	5	2

Section 4 Emerging Priorities

317. Ангажираността на българското правителство по прилагането на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и усилията за

¹² Световна програма за развитие на джендър статистика.

подобряване на защитата на правата на жените в различни области и насърчаване на равнопоставеността на половете намериха израз в приетия с Решение 438 от 25 юли 2013 г. План за действие за изпълнение на заключителните препоръки към България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените.

318. Постигнатият напредък по изпълнението на Плана ще бъде представен в междинен доклад през 2014 г. и в окончателен доклад през 2016 г., когато България следва да внесе следващия си периодичен доклад по прилагането на CEDAW. В плана са предвидени информационни кампании за популяризиране на Конвенцията и разработване на проект на Закон за равнопоставеност на жените и мъжете.

319. Работата на Междуведомствената работна група за изготвяне на проектозакона за равнопоставеността на половете, чиито председател е заместник-министърът на труда и социалната политика, отговорен за политиката за равенство между половете, е съсредоточена върху текст на проект на рамков закон, в който основно място е отделено на временните позитивни мерки за подобряване на равнопоставеността на жените и мъжете в България.

320. Предстои в краткосрочен план актуализиране на Националната стратегия за равенство между половете 2009-2015 г. Работна група към Министерството на труда и социалната политика разработи проект на Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г. Стратегията очертава специалните цели, които трябва да бъдат постигнати, за да се премахнат пречките за постигане на равнопоставеност на жените и мъжете в страната.